

VÄLIS-EESTI

Nr. 6

JUUNI

1938

MÖÖBEL

KASE-
SAARE-
TAMME-
PÄHKLI-
MAHAGONI-

PUUST

A.-S. A. M. LUTHER

MÜÜGIKOHAD:

TALLINNAS, VANA POSTI 9. TELEFON 446-16.

TARTUS, E. V. JÜRGENS, ÜLIKOOLI 2. TELEFON 788.

ÜHISTEGEELIK
KINDLUSTUSSIELTS

IEIEKS - MAJJA

Tallinn, Vabadusväljak 10
Telefon 478-08

VÄLIS-EESTI

JUUNI, 1938

Nr. 6

10. AASTARÄIK

Välis- ja Kodu-Eesti suurpäevade puhul.

J. Kristelstein, Välis-Eesti Ühingu esimees.

Ülemaailmsed Välis-Eesti kongressid on meil ajaliselt ühendatud meie ülemaaliste rahvuslike pidustustega, meie üldlaulupidudega. See ei ole juhuslik kokkusattumus, vaid see aeg kongressiks on kaalutult valitud juba esimese kongressi korraldajate poolt.

On endastmõistetav, et viieaastaste vaheaegade järele korduvatest ülemaalistest laulupidudest, mis ajaloolisel taustal on kujunenud kogu Eesti kultuuripäevadeks, võtaks osa ka tõeliselt kogu Eesti, s. o. Kodu- ja Välis-Eesti.

Väliseestlaste osavõtt nendest meie rahvuslikest peopäevadest omab aga veel erilise tähtsuse. Kuna väliseestlastel kodust kaugel viibides on raskendatud osasaamine kodukultuuri varadest, siis siin pidupäevadel, kus esitatakse osavõtjatele meie parimaid kultuurisaavutusi, sünnib väliseestlaste kiire taasühendamine Kodu-Eestiga. Siin tasutakse neile kuhjaga see, millest nemad aastaid võõrsil viibides on puudust tundnud.

Väliseestlased võõrsil rännates ja lühemate või pikemate vaheaegade järele kodumaad külastades on need, kes meie kodus tehtud tööd erapooletult võivad arvustada. Kuna meil kodueestlastel oma igapäevaste askelduste juures võib jääda esile tõstmata nii mõnigi saavutus või tähele panemata nii mõnigi puudus, omavad väliseestlased võimaluse jälgida kõike arvustava pilguga.

Ei tohiks olla kahtlust selles, et väliseestlastele erilist huvi pakuvad Kodu-Eesti

viimase viie aasta saavutused, kus kogu maailmas on leidnud aset suured ümberhinnangud ning murrangud rahvaste ja riikide elus. Viis aastat tagasi seisime meie majandusliku ja poliitilise kriisi haripunktis. Majandusliku kriisi ületamine ei olene käesoleval ajastul küll mitte üksiku riigi või rahva tahtest, kuid rahva pingutused omavad ka siin küllaldase osatähtsuse. Eesti majandusliku heaolu üheks tundedärgiks tuleks kahtlemata lugeda viimasel ajal esinenud tööjõu puudust, mis on sundinud kutsuma ka väliseestlasi tagasi kodumaale. On asutud tagasirändamise soodustamisele ka aineliselt. Välis-Eesti Ühingu vahetalitusel hangitud riikliku laenu soodustusel jõuavad peatselt kodumaale tagasi rändajad Lõuna-Ameerikast. Uue põhiseaduse alusel aset leidnud riigi kõrgemate võimude tasakaalustamise läbi on meie riigilaev juhitud vagusasse sõiduvette ning tuleb loota, et meie rahva tasakaalukus ja tema juhtide ettenägelikkus ka tulevikus aitab meid üle pääseda teel seisvaist takistustest, kuna uus põhiseadus oma avarusega selleks küllalt võimalusi pakub.

Välis-Eesti kongressid on esinduskogud, kuhu kogunevad saadikud üle maailma laialipaisatud asundustest ja toovad meile teateid ning esitavad aruandeid rahvuslikust kultuuritööst, mis tehtud möödunud aastate kestel kohtadel. Siin areneb teatavas mõttes võistlus üksikuid maailmajagusid esindavate eestlaste vahel, milline vas-

Soomlased Ameerika asutajatena.

Ilmar Ojalo.

Käesoleval suvel, umbes ühel ajal meie laulupeoga, leiavad Ameerikas elutsevate soomlaste peres aset erakordse tähtsusega pidustused: möödub nimelt 300 aastat esimese soome koloonia asutamisest ookeani taga. Õieti on see Delaware osariik, üks vanemaid, kuid ka väiksemaid osariike U. S. A-s, kelle 300-aastast sünnipäeva Ühendriikide valitsus suurejooneliselt kavatseb tähistada; aukülalistena kutsus valitsus osa võtma pidustusist Rootsit ja nüüd hiljem ka Soomet, sest need ongi selle pisiriigi loojad. Sellega tahetakse alla kriipsutada ajaloolist tõsiasja, et rootslased ja soomlased kuuluvad Põhja-Ameerika mandri esimeste asustajate sekka koos inglaste, prantslaste, hollandlaste ja hispaanlastega.

See meie vennasrahva osatähtsus Uue Maailma asustamisel oli seni laiemale ringile, eriti väljaspool Soomet, võrdlemisi vähe tuntud ja põhjuseks on muidugi see, et Soome kuulus tol ajal Rootsi alla. Rootsi suured Ameerika-retked, millest võttis osa palju soomlasi, ei olnud väikesel tähtsusega: lugematuid kordi

tastikune võistlus kahtlemata võib kujuneda ka teatavaks ergutusvahendiks, mis üksikuid asundusi kihutab hoogsamale rahvuslikule tööle kohtadel ning tihedamale koostööle Kodu-Eestiga.

Ütlen teretulemast kõigile kodumaad külastavatele väliseestlastele, eriti sooje tervitusi ütlen eestluse valitud esindajatele kõikidest maailmajagudest. Loodan, et meie töö eelseisval III ülemaailmsel Välis-Eesti kongressil sünnib edukalt ja kannab rikkalikku vilja, tuues uut hoogu ja vaimust eestluse ridade koondamisel ja rahvuslikus ülesehitavas töös Eesti rahvuslikuks hüveks ja õitsenguks!

ristlesid nende laevastikud üle ookeani ja 1638. aastal nimetas Rootsi valitsus Delaware jõesuu ümbruskonna „Uus-Rootsi“ (New Sweden) nimeliseks asumaks. See maa-ala — praegune Delaware osariik — asub umbes Washingtoni ja Philadelphia vahel. Oma nime sai see paik inglise uurija Lord de la Ware järel, kes viibis seal umbes 1610. a. paiku. Paarkümmend aastat hiljem, kui Rootsi valitsus saatis oma asumaale ekspeditsiooni Peeter Minnewiti (Minnit) juhatusel, sai Delaware endale esimesed valged asunikud, kes kohe asusid maad kultiveerima. Esimesele maandumispaigale 1638. a. hakati viivitamata ehitama kindlust, mis nimetati Fort Christianaks, tolleaegse Rootsi kuningatari nime järgi, kes küll siis veel oli alaealine. See kindlus oli praeguse Wilmingtoni linna nurgakiviks. Maa-ala osteti indiaanlastelt, kellega püüti läbi saada rahulikult teel, 1641. aastal pärisomanduseks ja ühtlasi algas suurem soomlaste ja rootslaste sissevool Kalmar Nyckle'i juhatusel.

Kuna rootslastel oli endi seast raske leida vabatahtlikke, kes oleksid soovinud elama asuda tundmatule maale, siis hakkasid nad saatma soomlasi, kes olid ka palju enam võimalised tegema rasket ja tapvat tööd metsikul maal. William Penn, kuulus riigimees, tõendas omal ajal, et ta imetleb soomlasi nende tugeva kehaehituse, õitsva tervise ja lasterohkuse tõttu. Esimesed asunikud, tõi küll, olid roimarid; siia saadeti tööle väejoosikuid, salakütte ja teisi, kuid see ei tähenda, nagu oleksid soomlased ja rootslased kujutanud endast alaväärtuslikku elementi. Kõik teised retkkonnad, mis Soome-Rootsist saadeti Ameerikasse, tõid kaasa

uusi ja uusi põlluharijaid asunikke ning talupoegade perekondi. Selliseid retki oli üldse kokku kaksteist. Milliste hädaohtudega need sõidud olid seotud, näitab muuseas see, et üheksanda ekspeditsiooni laev purunes karile; meeskond ja asunikud tapeti suurelt osalt prantsuse ja hispaania meriröövlite poolt, kuna ülejäänud müüdi orjadeks. See polnud midagi erilist: meriröövlid olid tollal maailma merede kõige igapäevased külalised ja teatakse jutustada ka „Uus-Rootsi“ ausatest kodanikkudest, et nad mõnikord ei löönud käega ilusale saagile, kui ilmus silmapiirile kallihinnalise laadungiga hispaania laev. Igatahes ei ole see aga kahjustanud järeltulevaid põlvi, sest soomesugu rahvaste ausus ja töökus on tänapäevani hinnatud ameeriklaste seas.

Eriti huvitav on, et Delaware'is leidub veel praegugi suurepäraseid kohanimed: tuntud on Finns Point Delaware jõe ääres ja veel näiteks Mullica-Hill, kus Mullika-Mäel asus omal ajal Mullika-nimeline talu. Ühel vanal hollandi kaardil on märgitud selles piirkonnas ainult üks nimi ja see on soomekeelne „Sauna“. Asunikud ehitasid siin samasugusel viisil kui kodumaalgi: esimeste hoonetena ehitati valmis saun ja „koda“ või suitsutare. Mis puutub üldse puu- ja metsatöösse, siis nendel aladel on soomlased juba ürgaegadest saadik edukad olnud. Perekondades, kes tollal siia elama asusid, leidub praeguste soomlaste esisid: Marttinen, Kolehmainen, Tossavainen ja ehtsad vana-soome nimed, nagu Kalle Juhonpoika, Pertti Eskonpoika jne. Ühenduses sellega tuleb meelde, et kõneldakse ju ka

praeguse Ühendriikide presidendi soomesugu päritolust. Tähtsamatest kindluse taolistest asundustest, mis Uus-Rootsis rajati, tuleks nimetada „Uut Vaasat“ ja „Uut Göteborgi“, mille kohal asub praegu Philadelphia.

Praegu selgitavad soome teadlased, kuivõrd suure osa moodustasid soomlased Uus-Rootsi elanikest. Prof. Jutila seletas omas 23. mail peetud pidulikus kõnes Helsingi ülikooli aulas, et ligikaudu pooled Delaware asunistest olid soomlased. Rootsi kirjanik R. Gothe väitis samal ajal koguni, et soomlasi olevat olnud 75 protsenti. Oli õnn, et rootslasil olid kaasas sellised vahvad jõud kui soomlased, mainis Gothe. Delaware osariigi, mille elanike arv on praegu 2.500.000, suuri pidustusi tahavad soomlased ära kasutada kolme riigi — U. S. A., Rootsi ja Soome — lähendamiseks, Ameerikas asuva poolemiljonilise soomlaste-pere kõvendamiseks ning soome kultuuri propageerimiseks Ameerikas. See on soomlastel seda hõlpsam läbi viia, kui arvesse võtta nende seniseid sooje suhteid jänkidega. Soome tuntuim kujurauja Väinö Aaltonen valmistas Delaware mälestusmärgi, mis saabus äsja pärale Ameerikasse ja avatakse juunis. See on suurim graniit-blokk, mis Soomes kunagi raiutud: ta mõõdud on 2,80×2,40 meetrit. Neljakandilise hiiglabloki külgedel asuvad kunstipärased reljeefid, mis kujutavad soomlaste asumist Ameerikasse. Edasi on valmistatud Delaware-medaleid, millest 3 tükki valati puhtast kullast; need on määratud Rooseveltile, Kyösti Kalliole ja Rootsi kuningale Gustavile.

Helsingis, 28. V. 1938.

Tere tulemast kodumaale XI ülemaalsele laulupeole ja III ülemaailmsele Välis-Eesti kongressile! Tere tulemast!

Välis-Eesti Ühing.

Poola ja asumaad.

Kas Madagaskar tulevane Poola asuma?

Tallinnas ilmuv „The Baltic Times“ ühes oma viimases numbris tõi ülevaate Poolas praegu üritatud aktsioonist asumaade muretsemiseks Poolale, tsiteerides resolutsiooni, mis võeti vastu ühel suuremal rahvakoosolekul Varssavis „Poola asumaade nädala“ korraldamise puhul. Resolutsioonis rõhutatakse asumaade absoluutset vajadust Poolale, kust riik saaks omale ammutada tooraineid, sest nende sissevedu praegu moodustab kuni poole Poola sisseveo üldkogusest. Seepärast Poola valitsus algatagu rahvusvaheline aktsioon Poolale ligipääsu võimaldamiseks tooraineile. Selletaolisi propagandakoosolekuid korraldati ka mujal Poolas.

Ühes oma juhtkirjas „asumaade nädala“ kestel ka poola poolametlik „Gaseta Polska“ tõi ajaloolisi, moraalseid ja majanduslikke põhjen-

dusi, miks Poolal on õigusi asumaade saamiseks. Juhtkirjas toonitatakse, et Poolal on minevikus tulnud etendada Euroopa kaitsevalli osa Aasia vastu, kuni ta hoopis kaotati Euroopa kaardilt. Olles nõnda kulutanud oma elujõudu teiste huvides, peaks ta nüüd selle arvel saama kompensatsiooni. Tõendus, et tooraineid võib iga riik vabalt osta teistelt, poolakad ei pea täiel määral paikapidavaiks, kuna praegustes olukordades toorainete hinnad on liig kallid ja seega kahjulikud Poola kaubandusbilansile.

Üksikutel välismaalt tulevatel teadetel poolakate nõudmised asumaade saamiseks juba on võtmas ka konkreetsemat kuju, — nimelt pretendeerivad poolakad Aafrika idarannikul asuvale, Prantsusmaale kuuluvale Madagaskari saarele, uskudes nähtavasti, et Poola liitlasena Prantsusmaa kõige paremini mõistab ka Poola hädasid ja veendub Poola võimetes saare paremaks majandamiseks, kui suudab seda tema senine omanik.

Kuna ka Eestis on asumaade hankimise probleemi mõnel korral püütud tõsta päevakorda (viimaseid selletaolisi üritusi oli J. Maide ettepanek Vahemeres, Hispaania rannikul Baleaaride saarte omandamiseks, mille kohta kirjutusi ilmus paar aastat tagasi ka „Välis-Eesti“ veergudel), siis võib huvitusega jääda ootama ära, kuidas lõpeb selline aktsioon meie suuremal ja jõulisemal naabril Poolal.

Igal juhtumil aga osutub eksootiline Madagaskar küllalt huvipakkuvaks saareks ka ainult uudishimu seisukohalt, ning olles allpool toonud temast lühema kirjelduse, loodame seega ka selgitanud olevat, miks nimelt ta poolakaile võib meeldida pa-

Töökas Madagaskari naine
— merinalane.

raja suutäiena asumaade-nälja kustutamisel.

Madagaskar oma 627.327-ruutkilomeetrilise pinnaga moodustab praegu vaid osa sellest suurest, pärismaalaste keeles Gondvana-maast, — omaaegsest hiigelmandrist, millest tänaseks on säilinud üksikud, Lõuna-Ameerika, Aafrika ja Austraalia mandrid. Enne Suez'i kanali kaevamist läinud sajandi lõpus oli Madagaskaril suur tähtsus laevasõidu vahejaamana ümber Aafrika Indiasse ja Kaugesse-Itta. Praegu aga peavad Madagaskariga ühendust vaid vähemad laevaliinid. Elanikke saarel on 3.772.569, nendest valgeid, peamiselt prantslasi, 25.492. Pealinn Tananarivo on 98.577 elanikuga. Elanike tihedus kogu saarel ulatub vaid 517 inimesele ruutkilomeetril.

Saar on idaosas mäginine, mägede hulgas ei puudu ka tuldpurskavad (Tsaratana 2880 m., Ankaratsa 2607 m. jne.). Madagaskari edelaosas madalikul asub ka tema suurim järv, Alaotra. Saare idaosas palistavad troopilised, madalveega laguunid, mida prantsuse valitsus on 550 klm. pikkuses juba muutnud kanali kaevamisega ka laevasõidukõlblikuks (Canal de Pangalanes).

Eriti oma idaosas on Madagaskar sademeterikas, vihmaeeg kestab oktoobrist kuni märtsini. Kuna kliima saarel on troopiline, ulatub temperatuuri kõikumine kõige soojema, veebruari, ja kõige jahedama, septembrikuu vahel ainult 5° C. Madagaskari idaosas katab troopikadžungel, igat laadi palmide, väätkasvude ja lilledega. Keskosas, kiltmaal laiuvad rohtlaaned; metsa kasvab siin vaid jõgede kallastel. Lääne ja lõuna sihis muutub saare kliima „kontinentaalsemaks“, — vahed kuiva ja vihmase aastaaja vahel kerkivad teravalt esile. Siin, kõrgemates metsades kasvab eebeni- ja mahagonipuid, kummi- ja ahvileivapuid, mangroove jne.

Madagaskari looduses.
Looduslapsed teel läbi metsa Farafanpanast Svohibesse.

Kogu Madagaskari taime- ja loomariik näib olevat rohkem sugulane Indiale, eriti aga Tseiloni- ja Sunda-saartele, mitte aga Aafrikale. Veel hiljuti leidus saare vetes ka jõehobuseid, tema rohtlaantes eriti suure kasvuga jaanalinde, kuid praegu juba on nad välja surnud. Iseloomustavaks jääb ka asjaolu, et Madagaskaril, Aafrikast erinevalt, hoopis puuduvad kõik paksunahaliste rohtlaane-loomade liigid ja röövlomad, samuti ka ahvid; viimastest leidub saarel vaid nn. „poolahve“, lemuure.

Saare elanikkudest moodustavad suure enamuse nn. m a d a g a s s i d, tumeda nahaga, kräsusjuukselised indo-melaneesia päritoluga rahvatoeg. Arvatavasti alles XV sajandil asusid Madagaskarile malailased, nn. m e r i n a' d, kes, jäädes vähemusse, oma suurema intelligenti tõttu siiski asusid valitseva kihil olukorda. Malailased tõid endiga kaasa ka riisikasvatamise, bambuse tarvitamise oskuse hüttide ehitamisel jne. Samuti

Kuiva mandri vete võlud.

Austraalia jõgede omapärasusi. — Kuhu suuluvad kaduvad jõed? — „Lolita’ga“ Hawkesbury jõel.

H. Laos.

Kui lähemalt silmitseda Austraalia maa-kaarti, siis selgub, et jutt Austraaliast kui kuivuse all kannatavast mandrist ei tohiks olla paikapidav, sest jõgede arv kaardil nähtub tohutusuurena. Aga kui jälgida iga üksiku Austraalia jõe keerukat rada, avastame üllatusliku tõsiasja, et nii mõnigi neist voolab mitte mere suunas, vaid mandri sisemusse, kuhu ka kaob jäljetult. Küsimus, kuhu nimelt kuhjuvad need kaduvate jõgede veed Austraalia sisemaal, jäi maadeuurijatele mõistatuseks kauaks ajaks, kuni lõppeks leiti, et keset mandrit, päikesest kõrvaks kõrvetatud krobeline välispinna all asub hiigelsuurte mõõtu-

dega maa-alune veenõgu, kuhu vesi liivasse kaduvatest jõgedest ja veeniredest kokku imbubki.

Sellesse maa-alusesse veereservuaari, mis kahtlemata on suurimaid maailmas, juba esimesed „viienda mandri“ asunikud suvatsesid puurida auke, hankides seega omale purskvett ilukaevudeks ja ka praktilisteks tarveteks, — suvekuumuse all kannatavate nurmede ja aedade niisutamiseks oma farmides. Ettekujutuse selle „maa-aluse mere“ suurusest saab asjaolust, et võrrelduna Euroopa-Venemaaga tema pindala pole sugugi vähem. Ning kuna on võimalik, et see Austraalia sisemaa

on nad osavad käsitöös, punudes ja kududes oma rõivad kanepist, puuvillast ja siidist. Peamiselt siiski tugineb merinade jõukus põlluharimisel. Ühiskondlikult jagunevad nad kastide-süsteemis kolme seisuse: aadlikud, vabaseisus ja orjad. Kolmas suurem rahvaliik Madagaskaril, betsileid, kes elutsevad saare keskosas, saavad oma ülespidamise peamiselt karjakasvatusest.

Madagaskar on olnud tüliõunaks Prantsusmaa ja Inglismaa vahel kogu eelmise sajandi kestel, ja seetõttu ka kohalikud merina-kuningad veel kuni 1896. aastani võisid püsida oma troonil. Sel aastal prantsuse kindral Gallieni vallutas kogu saare, ning viimaseid kuningaid, Ranavalona III põgenesid maapaosse.

Madagaskari rikkustena võib loetleda vanilli-, nelgi-, suhkrupilliroo-, kakao- ja kohviistandusi, palisandri-,

mahagoni-, sandli-, roosi-, eebeni- ja muid väärispuid, kalliskive jne. Tähtsamaid väljaveoaineid Madagaskarilt on veel kuld, grafiit, tapioka, kariloomad ja loomanahad. Madagaskari maapõues leidub ka asfalti ja muid raske-õlised, raadiumi, fosfaate jne. Saare praegune majanduslik tähtsus näib seisnevat siiski eeskätt vaid põllumajanduses, — tema maapõuevaradest ühtki seni pole veel avastatud suuremal hulgal.

On arvata, et Poola sel juhul, kui ta oma asumaade nõudmisel jääbki kindlaks Madagaskarile, siiski peab ootama ära oma veelgi agressiivsema naabri, Saksamaa eeskuju. Pärast seda, kui Saksamaal õnnestuks endale hankida asumaid, saavutaks võib-olla ka Poola oma soovidele parema vastutuleku, — juba üksnes nn. jõudude-tasakaalustamise kaalutlusel Euroopas.

Veritas.

Pilt Austraalia jõgedelt.

Loodusliku Hawkesbury jõel.

eluallikas võib kunagi väheneda või kuidagi nõrguda ookeani, mis läbi suurte maade ulatuses jääks Austraalia farmide viljakus ainult kõrvetava päikese kuivatada, on nii mõnegi farmeri murelik pilk praegu suunatud mitte põuasesse taevasse peakohal, vaid maha jalgade alla.

See Austraalia nähtamatu sisemeri kohaati annab aset ka varjamata, maapinnale ulatuvaile järvedele, millistest suurimaina võib mainida Eyre ja Amadeus'e järvi. Nende olemasolu oli teada juba esimestele mandri asustajaile, aga ürgsed olud takistasid nendele juurepääsu, ja alles 1875. aastal inglise rändur E. Giles oma retkedel uue mandri tundmatusse, „surnud südamikku“, avastas Amadeus'e järve. „Jõudsime jumalast tõeliselt mahajäetud maanurka,“ kirjutab ta oma reisimälestustes, „kus näis valitsevat elutu, kuid siiski rahutust sisendav vaikus. Tundus, nagu oleksid kõik meie lootused uppunud jäljetult siia, meie ees laiuva põrguliku, näilisel vaid pori ja mudaga täidetud järve põhjata sügavustesse.“ Eyre järv aga on veelgi suurem, kuid ta jätab enesest siiski rõõmsama mulje. Järv on sada miili pikk ja viiskümmend miili lai, ja temasse voolab viis jõge. Tõsi, üks neist, nn. Cooperi jõgi, jõuab järveni ainult kord kümne aasta kestes, aga see-est teised, näit. Warburtoni ja Finke jõed, saades oma alguse kõrgest Macdonnelli mäestikust, vihmaegadel puistavad järve suuri veehulki.

Austraalia jõgedel igati on oma ise-

loomustav isiksus, samaselt nagu tema elanikel, — oma laias ja vaikses rahu kogu oma teekonna pikkuses nad esinevad vaid lahutamata osana sellest maastikust, mida silm näeb sellel kontinendil. Alates pajudega palistatud Derwent'ist kuni alligaatoritest kubisevate Queenslandi siseveteni ja jõgedeni Austraalia põhjaosas (nagu näit. Roper, Daly, Adelaide ja Fitzroy), nad kõik on üksteisest erinevad ja omaette võludega. Austraalia suurim jõgi Murray on 2000 miili pikk, 1200 miili ulatuses laevasõidu-kõlblik, ning läbistades kolm suurt osariiki, New South Wales'i, Victoria ja South Australia, korjab endasse veed ka oma arvukatest harudest, milliste hulgas suurimaid on Darling.

Kuulsad oma kallaste maalilise ilu poolest on Hawkesbury ja tema haru oma fjarde meenutavate kallastega — Murrumbidgee —, samuti Murray ja Mulgrave ja Russell ja Herbert jõed New South Wales'is. Paljud Austraalia jõgedest kannavad ka oma avastajate nimesid, nii näit. Flinders, Leihhardt ja Gilbert, ning maadeuuriija Hume' mälestus on jäädvustatud hiigelmõõtudega kunstliku veekogu-reservuaari nimes Murray jõel, kust niisutatakse kaht miljonit aakri-jalga farmide maid ümbruses. Lääne-Austraalias suuremaid jõgesid on Ashburton, Murchison ja Victoria, ning samanimelises osariigis nn. Gippsländ järved, arvult kuni viiskümmend, on kanalitega ühendatud gigantiliseks niisutussüsteemiks kogu osariigile.

Teine suur niisutussüsteem asub Kalgoorlie kullaväljade ümbruses, temast nõrgub haljastavat elujõudu kohalikele farmimajapidamistele 350 miili pikkuses torustikus ja 4650 milj. galloni ulatuses. Iga jutt Austraalia veehulkade vähesusest seega võiks olla tõsi ainult niivõrd, kui mainitakse sademete puudust ja põuda tema üksikutes piirkondades, — ja selle häda kaotamiseks juba ongi loodud laialdasi niisutusjaotusi. Kus mujal maailmas aga võiks näha jõgesid, mis vahutades algavad oma teekonda mäestikulähteis, koguvad veelgi jõudu juurde oma retkel, ja siis järsku kaovad jäljetult? — Sellepöolest, ja ka oma maastike omapärase iluga Austraalia siseveed pakuvad aga paiguti otse võrratut naudingut.

Ka kummalisi kalu ja muid veeloomi elutseb siin uue mandri vetes. Austraalia jõgedes ja järvedes leidub kuni 1800 eriliiki kalu, paljud neist on söömiseks kõlbmatud, nagu näit. kalad, keda varjab eneses müstiline „Eacham-the-Still“ järv Queenslandis, platypus ja veel mõned angerjaliigid selles järves, millel üteldakse üldse puuduvat põhi. Üks oivalisemaid Austraalia kalu õngitsejaid aga on barramundi, meie eesti ahvena kauge sugulane.

Kui mina sel suvel oma kümneaastase Austraalias olemise järele sain niikaugele, et tegin võrdlemata naudingulise retke mööda Hawkesbury jõe ja tema harrusid Austraalia sisemaale, siis muude kogemuste hulgas ei jäänud ma ilma ka nii mõnestki huvitavast ja kummalisest kalapüügiluljest ja -tähelepanekust. — Olen praeguseks küll oma eluosavuses Austraalias arenenud niikaugele, et ametlike paberite ja soovituskirjade järele mind liigitatakse vaid „vilunud aednikuks ja oivaliseks jahtlaeva-juhiks“, aga kalaõngitsemist Austraalia vetes eelistan muu sekka juba üksnes nende ootamatuste pärast, mis temaga seoses.

Nii juhtuski, et mehaanikuna, kes ei haigestu ka siis, kui juba kõik laeva mootorid on haiged, sain oma käsutusse ja hoole alla seekord luksusjahi „Lolita“, mis oma 54 jalga pikk ja oma seadeldis-

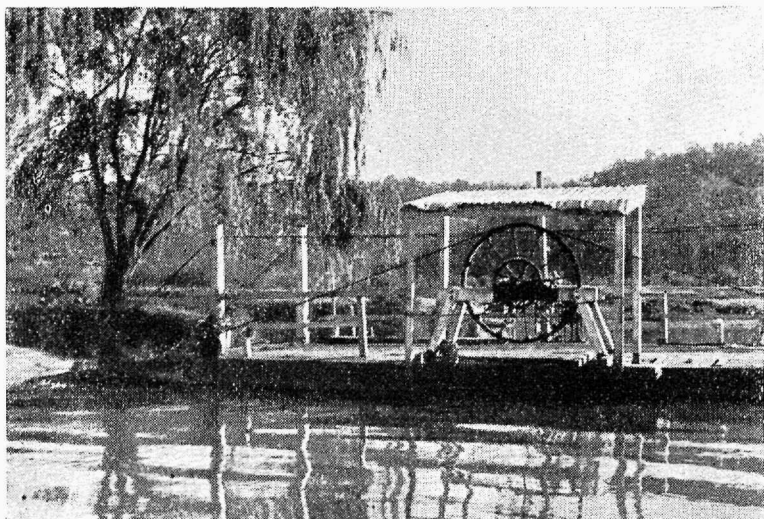
tega tehnika viimane sõna. Teiseks meeskonnaliikmeks oli „Lolital“ tema omanik ise, ja nii kolmekesi suundusimegi ühel heal päeval tutvuma ja imetlema Austraalia jõgesid ja nende ilu.

Esimene äpardus juhtus merel aga varsti, — juba ammu enne, kui olime jõudnud Hawkesbury suudmeni. Tuul puhus ulgumerelt, meri oli pahur, ja üks jahi mootoritest järsku vaid aevastas mõne korra ning lakkas töötamast. „Lolital“ ei puudunud ka teine, samuti 75-hobusejõuline mootor, aga üksnes sellega tormist merd sõita oli ikkagi vähe, — jätsin jahi tüüriratta omaniku hoolde ja „vilunud insenerina“ läksin alla masinateruumi, vaatama, mis on lahti. — Läbi lahise akna pritsnev vesi oli vaid elektrisüsteem märjaks teinud, säde mootoris kustus ja nii see „suur viga“ oligi tekkinud. Tagasi rooliratta juurde ilmusin aga küllalt aukartustäratavana, — hästi tahmasena.

Esimene peatuse tegime lahes nimega Refuge Bay, mis ka tõesti väärilis oma pelgupaiga-nimetust. Koht oli väike ja vaikne, piiratud kõrgetest kaljumägedest, kust veerevad alla koskede nired. Ei ühtegi inimhinge ümbruses, — tundsimme endid justkui suletuna suurde kivikotti, isegi raadiovastuvõtteaparaat siin ei töötanud hästi. Ujusime ja karastasime endid koskede jugades, ja kuna õhtu oli soe, tegin endale magamisaseme otse laevalaele.

Aga juba esimesest unest äratas mu öösel mingi kohutav karjumine. Mõte, mis esimesena läbistas aju, ütles, et kuski vist kedagi tapetakse. Läksin äratasin kohe peremehe, ja kui võigas läbi kaljude ja metsade kaikuv karjumine jälle kordus, hakkas see aga näerma suure häälega. — Seletas, et kaebleja olevat vaid kaljukits, kes pimeduses nähtavasti on kaotanud oma talled ja nüüd kutsus neid. Rahustunud, läksin tagasi oma asemele laevatekil, võitlesin veel pisut moskiitodega, ja olingi uuesti uinumas, kui aga sahistas pimedusest mulle vastu pead suur nahkhiir, jättes näole sügava küünejälje. Tuli põgeneda alla laevaruumi, kus lõpeks ka uinusin.

Pilte Austraalia jõgedelt.

Parv Hawkesbury jõel, Portlandis.

Hommikul peremees äratas mu klaasi kuuma teega, einetasime, ning lahest edasi sõites varsti leidsimegi endid Hawkesbury jõel. Jõgi on ilmatu sopiline ja kääru-line, kaartideta võib temas kergesti hällida madalikule või eksida kuhugi jõeharusse hoopis. Kaldamaastik Hawkesbury'l on äärmiselt vahelduv: kord läbibstab laev kõrgeid kaljukaldaid, samas need avarduvad jälle ilusateks madalikkudeks, kus miilide viisi silm näeb vaid suuri puuviljaistandusi ja toredaid rohumaid jõekäärudes. Näis, et aastaid tagasi siin on elatud jõukalt, — praegu aga mitmel pool puutus silma mahajäetud farme.

Meie suundumisel sisemaale jäi järjest magedamaks ka jõevesi. Olime juba 35 miili kaugusel ookeanist, kui „Lolita“ järsku jäi jõe põhja kinni. Oli parajasti mõõna-aeg, tuli oodata ära veetõusu jões, et „Lolita“ saaks põhjast lahti. Seni ta vaid aeglaselt vajus küljeli, ja ajaviiteks otsustasime peremehega kalu õngitsemata hakata.

Esimesena hakkas mulle õnge otsa nn. cat-fish — kala, kes olevat mürgine ja oma terava okkaga löövat haavu, mille arstimiseks tulevat isegi arstilt abi otsida. Et ohutum oleks, lõikasin kala otsast ära koos õngenõoriga. Teine kala,

kelle püüdsin, oli 6 jala pikkune angerjas. Aga ega angerjaid Austraalias ei sööda, kuna nende liha siin on liiga rasvane.

Neli tundi hiljem, kui vesi tõusis ja „Lolita“ jälle liikuma saime, põlnud mul „insenerina“ enam mahti tüüri taga seista, — asendasin enese peremehega ja istusin laevaninna, loodimishõõriga vahetumalt mõõtes vee sügavust.

Mida metsikumaks ja ürgsemaks muutus loodus jõekallastel, seda rohkem nähtus ja kuulus temas ka elu. Nägin siin nii mõndagi veelindu, kellele ma nime ei mõistnud anda. Ja isegi suurel Austraalia sisalikul „coana'l“ miskipärast oli tarvis üle jõe ujuda — kohtasime teda otse keset jõge.

Nii umbes 60 miili ülesjõge jõudnud, otsustasime peatuda. Kaugemale me enam ei julgenud sõita, sest vee sügavus jões oli juba ainult 4—5 jalga. Jäime ankrusse.

Siin ümberringi nägime mitmeid suuri farme, mis kõik nähtavasti olid hästi majandatud. Enamik farmeid siin kasvatasid puu- ja aedvilja, ja kuna merevesi siia jões enam ei ulatanud, võis näha kõikjal jõekallastel mootorpumpade seadeldisi, mille abil kümneid aakreid suured farmid põldudele saavad niisutuse otse jõest. Võis

Kanada laiade legendikkude rüpes.

Kiri Eckvillist, Albertast.

Alfred Matiesen

Kodumaale avalikkusele kirjutamine on seotud eeskätt selle ohuga, et võõrsil leiduvate tõsiolude täpsem kirjeldamine tihti ei leia palju uskujaid, kuna meeleldi kirjutatakse võõrsil-elu paremana kui see on tegelikult. See, kes tahaks jääda objektiivsemaks, lugejaile väljarändamise-haigust süstimata, peab aga kahjuks arvestama paratamatult võimalusega, et teda tembeldatakse halisejaks, kes elu näeb ainult läbi musta prilli.

Nii sain läinud talvel ettepaneku ühelt üle päeva ilmuvalt lehelt, kes endale lugejaid otsib eeskätt maa-ringidest, saata temale kirjeldusi mitte sellest, kuidas elab ja töötab sinne põllumees, vaid sellest, millised on Kanada olud rikkuste kokkuajamiseks, kusjuures ma serveerigu oma teatmeid võimalikult huumoririkkalt, pipardatuna kohalike ingliskeelsete kõnekäändudega. Paljusid kodumaalasi ka siinsete olude kohta on viinud eksiarvamisele need üksikud kergemeelsed väliseestlased, kes kodumaad külastades liialdavad oma jõukuse ja välismaa elu mugavuste kirjeldamisega. Üks niisugune antsakas proua käis siit hiljuti kodumaal, oli kiitnud ka lehemeestele enda ja oma äia siinset elu-

aga ka märgata, et kõikjal, kuhu inimese käsi vett polnud saatnud, taimestik kirat- ses. Huvitav oli ka vaadata, kuidas kord terve kari hobuseid naabruses farmilt tulid otse jõkke ja süües veerohtu kõndisid jõe mööda ainult tagumistel jalgadel. Täis sõõnud, ujusid kõik jälle kaldale.

Selline sõit mööda Austraalia jõgesid jätab tõesti unustamata mälestusi. Eriti meie moodsa „Lolita“ sõidukiirust arvestades. Pean aga lisama, et kahjuks on jõed Austraalias siiski liig lühikesed, nende vähemad harud suvel kuivavad hoopis. Aga kui tuleb vihmaaeg ja vett mägedest jälle voolab alla, tõuseb vesi jõgedes jälle, puhuti isegi kümneid jalgu.

järge nii mis hirmus: neil olevat kolm sõiduauto, veoauto jne., — tegelikult aga pole neil muud sõidukit peale vana läri-seva „Fordi“ (siinse nimega „haisumaja“). Ka Eestisse sõiduks mees oli temale kraapinud kokku oma viimase raha; emast mahajäänud väike 4-aastane tütreke jäi isa hooleks ja pidi vaeseke kibedal tööhooajal vankri all kärbeste kiusata olema, sest mujale polnud isal last jätta. Niisuguste inimeste kelkimistele leheveergudel ruumi andmine on patt just ka selles mõttes, et sellised kirjeldused ka muid kergetusklükke meelitavad väljarändamisele.

Niisugused inimesed ka võõrsil hõlpsasti ise alistuvad ümberrahvustavaile mõjudele, ning sellest ei peaks olema kahju kellelgi. Laialipillatuina siin Põhja-Ameerika mandril, — tõelises rahvaste paabelis, võrdlemisi ruttu rahvustuvad ümber aga ka tugeva iseloomuga eestlased, ja seal, kus pole suuremaid kuni paarisaja perega ühisasulaid, toimub see protsess tavaliselt juba ühe inim põlve kestel. Ka Eckville'is annab asunduse väiksus end valusasti tunda. Ümbruses leidub eestlasi umb. 25 peret 100 inimesega. Ügasuguste ühisettevõtete, pidude ja muude kokkutulemistest korraldamine, mis aitaks kaasa rahvuse säilitamisele, on siin eriti raskendatud seetõttu, et sinne seltsitegevus on lõhestunud tegelikult kolme ossa, ja ükski neist pole omaette kuigi elujõuline.

Umbes 25 aastat tagasi ehitati siin esimene eesti seltsimaja, aga kuna ei ehitatud „kirikut keset küla“, — ei leitud ühist keelt seltsimajale sobiva asukoha määramisel, üritasid kaugemalejäänud ja solvunud seltsitegelased uue seltsimaja — ja seekord juba rahvusvahelise seltsimaja ehitamist, mis kolm aastat hiljem, kolme miili kauguses esimesest seltsimajast, saigi katuse alla. Lähedal linnas asub veel kolmas seltsimaja, siis, viis miili eemal, ka soomlaste oma, ning nõnda ei

jatku elavamalt tegutsejaid ühelegi nendest. Pealegi tuleb ka siinsete eestlaste üldarvust seltsitegevuseks muidugi maha arvata lapsed ja raugad, nõnda et igas koondises tegevliikmeid saab olla ainult kümne ümber. Kui arvestada seltsimaja korrashoiu, kütte, valgustuse, kindlustuse ja muid kulusid, ja ka seda, et harilik pidupääsme hind saab olla ainult 35 senti, — hädavajalik piduorkestri palk seitsmele mehele nõuab aga kohe 21 dollarit, siis on ilme, et sissetulekud pidulistelt, keda kunagi ei kogune üle 30 inimese, ei kata kulusid. Seepärast püütakse pidudele meelitada ka teiste rahvuste liikmeid, ja niisugusel korral pidueeskava enam ei saa olla eestikeelne, vaid tuleb ta korraldada ka ingliskeelsena.

Sellele vaatamata enamik Eckville'i eestlasi visalt peab lugu oma rahvusest. 1929. aastast alates, millal asutasin siia omale farmi, olen ka pidevalt võinud kaasa tõmmata seltsi tegevuses ega või oma sõprade ja naabrite eestimeelsuse suhtes nuriseda.

Omavahelistes arutlustes Eckville'i eestlased suvatsevad arvustavalt suhtuda kodumaal viibivate suguvendade-õdede võõr- ja eeskätt inglise (samaselt nagu varem saksa) kultuuri ülehindamisele ja sageli isegi vasikavaimustusele sellest. Mitte üksnes muigama, vaid päriselt kurvastama paneb ka eemalt eriti selgesti nähtav eesti ajalehtedegi kuulekus inglise mõjudele, — küll inglise oskussõnade, kõnekäändude, joonealuste tõlgete hoolas käsitlemine, küll ka iga asja ülistamine, mil aga on inglaslikku maiku.

Ilma et olla vaenulik inglise rahvale kui niisugusele, tuleb ometi mõõnda, et ka temal ei puudu suuri vigu, — inglased asuvad eelisseisukohal eeskätt vaid selles, et nad läinud sajandil — ja kaunis juhuslikel põhjustel — jõudsid teistest rahvastest ette asumaade hankimises, ning seega nende mõju tänapäeval puhtpoliitiliselt on suurem teiste rahvaste omast. See aga ei tohiks veel kujuneda põhjuseks, miks iga vähem rahvus peaks vabatahtlikult alla vanduma suuremale. Nagu olen võinud tähele panna Kanadas, eestlased, soomlased ja slaavlased on veel küllalt visad siin

ümber rahvustuma, skandinaavilased ja sakslased alistuvad inglise mõjudele veelgi hõlpsamini.

Kui veel osutada paarile nähtele kodumaal, mis eemalt vaadates hädaliselt vajavad korrektiive ja väikesel rahval tema omakultuuri arengut suuresti näivad takistavat, siis esijoones mainin siia eesti raamatute hinna kallidust. — Ta on kuni viis korda kallim sama pakusega inglise raamatust. Piiratud eksemplaride arv ei võiks siin olla põhjuseks — ka iga inglise raamatut ei ilmu ühes trükis ei-tea-kui-palju. Ka pole kuulda olnud, et Eestis ainult parema autori raamat on kallim (ja ta oma raamatult saab kõrge honorari), — eesti raamatute hinnatase näib olevat võrdlemisi ühtlane, kuid ikkagi liig kõrge. Kas pole siin süüdi paberivalmistajate, trükkijate ja kirjastajate liigne teenimisahnus?

Teine asjaolu, mis eemalt paistab kilp-laslikult kummalisena, on kodumaal hädavajalise nime de eestistamise viil-dak ja isegi vastupidine rakendamine. Millise ettekujutuse võib saada välismaalane Eesti riigist ja tema rahvastikust, kui ta näeb ja kuuleb, et Eestis vaid vaesemad talupojad, väikesed ametnikud ja ka töölised on eestipäraste nimedega, nn. koorekiht ja eriti riigi- ja muud juhtivad tege-lased ikka alles kannavad võõrapäraseid nimesid. Näib isegi, et nime de eestistami-sega on alatud valest otsast. Ei tea ju ka välismaalane palju sellest, et Eestis kumbi mõni aguli vürtspoodnik enam pole Blum-berg, vaid on nüüd Lilleste või muud sel-list.

Ent need puudused ja defektid, mis sel-listena siia paistavad kodumaa elust, on kindlasti kõrvaldatavad, on praegugi juba kaotamisel ja kaovad kord juurteni. Kui kujutleda seda tööd ja vaeva, mis välj-rändaja pahatihti peab rakendama võõrsil vaid selleks, et mõistmatuis, ülekohtustena näivais ja harilikult ka tõesti ülekohtustes oludes endal hinge sees hoida, siis elu kodumaal selle kõrval osutub küll vaid lasteaia-rõõmuna magusaks.

Paarkümmend, isegi kümme aastat tagasi oli Kanadas alles kaunis häid maid saadaval, kuhu töökas mees endale küllalt

hea kodu võis luua. Kuid nüüd on tuhanded farmid preeriatel röövmajandamise tõttu kuivanud tolmuks, ning uued asunikud on sunnitud uudismaana endale puhastama ka kõige viletsamat metsarägastikku. Ka Eckville'i ümbruses pole enam ühtki vaba lapikest maad saadaval. Kui aga viljasaak äpardub või mõnel muul põhjusel puudub töö, siis muutub äraelamine siin vägagi raskeks. Tööpäeva pikkus siinsetes farmides on 12 tundi, farmitöölise tasu keskmiselt kaks dollarit päevas.

Enne kui sõandasin osta tüki maad ja asuda temast kujundama farmi, olin rabinud tööd teha äärmises kokkuhoidlikkuses neli aastat, ja kogu selle aja „puhaskasu“ oli — 300 dollarit. Kohtasin mehi, kes töö otsimisel uitasid mööda Kanadat, raudteel kaubarongidel jänestena sõitsid ja seejuures päevade viisi olid peagu täiesti söömata. Magatakse kuski mõnes vanas tühjas kuuris või põhukuhjas, kaubavaguneis või ka otse lageda taeva all, pamp padjaks pea all. Rändtöömehel Kanadas, kes elutseb ühe kuu siin, teise seal, — ja selliseid

koguneb eeskätt hilisemate sisserändajate hulgast, — tuleb läbi elada viletsusi, millestest kodumaa tööline harilikult ei näe kurja undki. Olen selliseid küllalt näinud tee ääres konservikarbis orgi otsas mune keetmas. Sest munad on Kanadas odava- maid toiduaineid.

Ka loodus oma üldpildis siinseil üksluistel tasandikel pole kuigi veetlev. Igav maastik, vaene suvi, — ei lõhnalist kevadet, ei lõbusaid lauluderikkaid koosviibimisi, — sellise kogutajumuse annab sinne elu. Töö, dollar, auto — see vaid näib moodustavat kanadalase eluringi.

Aga need read ärgu olgu kirjutatud siiski mitte selleks, et võimalikke siiatulijaid ja -tahtjaid eemale peletada. Usun küll, et ka Eestis saab edasi, kui tahetakse näha vaeva samavõrra, kui seda nõuab süinge Kanada oma pioneeridelt. Aga ka siin võib üksikuile naeratada õnn. Õnn, saatus siin ongi peateguriteks, — isiklik töö ja ettevõtlikkus moodustavad kõige muu kõrval vaid käikese osa.

Väliseestlased, ärge peitke küünalt vaka alla!

KIRJUTAGE oma läbielamustest ja elujuhtumistest «Välis-Eesti» veergudel!

VAADELGE oma ümbritsevat elu — Te leiate sellest palju, mis panna paberile: kõik see huvitab eestlasi teistes maades ja kodumaal.

Ärge arvake, et peate selleks tingimata olema kirjaneks — «Välis-Eesti» kasutab tänuga igat kaastööd. Mis ei leia kasutamist ajakirja veergudel, läheb kasulikuks informatsiooniks Välis-Eesti Ühingu juhatusele ja jääb materjaliks Välis-Eesti liikumise uurijatele.

Suletöö arendab loogilist mõtlemist ja teritab vaimu!

Juhiseid kaasatöötamiseks „Välis-Eesti’le“:

Kirjutage ainult lehe ühele küljele ja harvemate reavahedega, et oleks võimalik teha parandusi. Kirjutage selgelt! Pange rõhku **isikunimede ja kohanimede õigekirjutusele**; muud vead parandab toimetus.

Ringvaateid välismailt.

Belgia eestlaste päevamured.

Sisserännu kitsendused ja kõrged maksud välismaalastele.

Belgia eestlaste arvukas pere on viimastel aegadel tublisti vähenenud. Praegu on Belgias elavate eestlaste arv õige väike — umbes 85 inimest; neist Brüsselis 50—55, ülejäänud Antwerpenis, Gendis ja Charlerois. Kõige kauem siin viibinud eestlasteks on Joh. S a a r t s, kes elab Brüsselis juba 20 aastat vahetpidamata, ja Joh. Blumfeldt, kes samuti siin on viibinud juba 16 aastat.

Kõige suuremaks peetakse eestlaste arvu Belgias aastatel 1929—31, kus neid oli umbes 300, neist Brüsselis 150.

Ülemaailmne majanduskriis, mis ei jätnud puutumata ühtki maad ega rahvast, jõudis Belgiasse palju hiljem. 1927.—31. aastani eestlaste peres peaaegu tööpuudust ei tundud. Siis, kes vähegi püüdis, see leidis teenistust. Eelistatud olukorras olid ja on praegugi oskustöölised. Palk oli võrdlemisi rahuldav: 6—7 fr. tund, mis selle aja kõrge rahakursi tõttu oli küllaltki hästi tasuv. Polnud siis ka kuigi suureks takistuseks puudulik keeleoskus. Õpiti lause pähe, et kuidagi end arusaadavaks teha, kui teati olevat vaja kusageil töölisi. Tuli ette koomilisi juhtumeid — vaevaga suudeti pähetuubitud lausete varal selgeks teha, et soovitakse kohta, kuid palju raskem oli juba aru saada vastusest, kas olid vastu võetud või mitte? Kuid otsustati siiski enda kasuks ja peremehe sõbraliku viipe peale mindi järgmisel päeval tööle. Pikaldase loomuga ja töö juures mugavust armastav belglane ei suuda kunagi võistelda eestlasega.

Kuna ülalnimetatud aastatel oli Belgia eestlaste seas rohkesti liikuvat elementi, siis moodustavad praeguse eestlaste pere pikemat aega kohalolijad. Kuid majanduslik kriis ja sellega kaasaskäiv tööpuudus on sundinud just viimastel aastatel ka Belgia eestlasi oma olemasolu eest rasket võitlust pidama. Kõiksugused kitsendused, mis pandud maksma välismaalaste kohta, on annud end tunda ka eestlaste perele. Üldine elujärg on neil, kellel rohkem pikaajaline teenistus, siiski rahuldav.

Kuni 1933. aastani oli Belgias maksev alaline elamis luba, niinimetatud roheline carte d'identité, mida vastavate konsulaatide kaasabil saadi õige kergesti. Kuid suurem majanduskriis on sundinud ka Belgias panema maksma sisserändamise kitsendused, ning 1934. aastal hakkas maksma välismaalaste suhtes nn. kaheaasta süsteem, s. t. et elamis luba anti välja ainult kahe aasta peale, mille eest tasuda tuleb 100 fr. isikult. See süsteem on maksev tänaseni, kõiksuguste kitsenduste

lisanditega. Näit. ilma ametiasutiste nõusolekuta ei või ükski tööandja välismaalast teenistusse võtta. Tööloa saamiseks peab tööandja sõlmima lepingu ning teatama põhjused, mis teda sunnivad võtma tööle välismaalast. Praegu Belgiasse asumiseks ei anta mingisugust elamisluba, välja arvatud õppimise otstarbeks ja ainult piiratud ajaks.

Nagu eelpool märgitud, tuleb tasuda siin iga kahe aasta järele elamisloa eest 100 fr. Kuna Eesti kodanikud peale selle veel peavad maksma iga-aastast passi-pikendusmaksu, siis käib see paljudele üle jõu. Selle tagajärjeks on, et jäetakse pass pikendamata aastaid, ja seda mitte hoolimatusest, vaid et see osutub tõesti ülejõu käivaks. Sellepärast on see üks tähtsamaid ja olulisemaid küsimusi siinses eestlaskonnas. Teatavasti alandati k. a. töölistel ja majateenijatel passimaksu. Kuid ka praegune passimaks tundub raskena ning on avaldatud arvamusi, kas pole meie esindajate kaudu võimalik tulla vastu veelgi siinsele vähestele eestlasperele, et alandataks passimaksu miinimumile, s. o. et tuleks tasuda ainult konsulaarmaks. Sellega ei kaotaks E. V. põrmugi ja kuigi — siis poleks see nimetamisväär. Kuid kindlasti oleks see tagatiseks, et ei astuta võõra riigi kodakondsusse, mis just eriti juhtub segaabiellude korral. Nüüd eesti noormehed, abielludes belgialannadega, on kindlasti Eestile kadunud. Astudes Belgia kodakondsusse, vabaneb ta mõlemast maksust, s. o. Eesti riigile ja samuti kaheaastase elamisloa eest. Jäädes aga edasi Eesti kodanikuks, suureneb abielluja väljaminek, sest abielludes Eesti kodanikuga saab ka naine sellekohased õigused ja allub seadustele, mis maksavad iga välismaalase kohta.

See küsimus on küllaltki tähtis, et seda kord tõsisemalt arutusele võetaks meie kodu-eestlaste ringkonnas. Pole nimetamisväärne, mis meie riik kaotaks majanduslikust küljest, kuid rahvuslikus mõttes oleks võita paljugi, et oma väljarännanud kaasmaalastel aidata jääda edasi E. V. kodanikeks.

Uus otseühendus Eesti ja Taani vahel.

Meie vähestele Kopenhaagenis elavatele eestlastele oli suureks rõõmuks ja vast ka üllatuseks uus otseliin a.-l. „Ruhno'ga“ Kopenhaageni ja Tallinna vahel. Eriti sellepärast, et liin pole võõraste oma, vaid et initsiatiivi on oma kätte võtnud meie oma laevaseelts. Sellega on nagu Taani Eestile lähemale nihkunud. Esimest laeva saabumist siia on käinud vaatamas vist pea kõik siin elavad

kaasmaalased. Laevas oli korraldatud taani ajakirjandusele hommiikeine, millest ka meie sinne esinduse osa võttis. Lugesime rõõmuga järgmisel päeval taani ajakirjandusest heatahtlike kirjutisi ja sooje soovide liinile.

Kuigi selle liini tasuvus ehk alguses seisab suure küsimusmärgi all, tahame siiski loota ja katsume igapidi kaasa aidata, et tulevikus see meie omameeste algatus elujõuliseks muutub. Soovitame oma suguvendadele, kelle tee viib Taani või üle Taani Inglismaale, puhtpatriootilistel põhjustel seda liini eelistada teistele reisivõimalustele. Siinkohal aga avaldame kapten G. Sergole kõikide siinsete cestlaste nimel südamlikumata tänu julge algatuse eest.

J. R.

Uus ookeanihiiglane Tallinna sadamaga ühendust pidama.

29. mail valmis Itaalias Rootsi-Ameerika liini 28.000-tn. lipulaev „Stockholm“.

Uus lehekülj Balti mere sadamate ühendusepidamises Euroopa ja ülemeremaadega pöördus 29. mail, millal Itaalias, Cantieri Riuniti dell' Adriatice laevatehastes lastakse vette Rootsi-Ameerika laevaliini vastvalminud lipulaev „Stockholm“. Uue ookeanihiiglane juuretulek tähistab suuri turistlikke ja reisihõlbustusi ka Eestile, sest kuigi „Stockholm“, nagu ka tema sõsarlaevad „Kungsholm“ ja „Gripsholm“ on määratud esijoones ühendusepidamiseks üle Atlandi Põhja-Ameerikaga, korraldatakse temaga igal aastal suuremaid turistlikke ringreise ka West-Indiassa, Põhjamere „kesköö-päikese maile“ ja eeskätt Balti riikidesse.

Laeva ehitamise eeltöödega tehti algust juba 1935. a. kevadel, ja üheks esimeseks küsimuseks, mis plaanide valmistamisel kohe võeti läbitöötamisele, oli reisijate mugavuse ja merehaiguse vältimise otstarbel käigus laeva vibreerimise kaotamine, varustades teda optimaalse stabiilsusega. Laeva õõtsumist lainetes omalt poolt vähendab ka laeva kiili paras „voolujoon“, ja samuti ka erilised laeva kereesse ehitatud tankid (veereservuaarid), mis vaibutavad õõtsumist 5—15 kraadi.

Laevaruumide temperatuuri reguleerimine on „Stockholmil“ korraldatud paremini kui ühelgi teisel ookeanilaeval. Õhk kõikides seltskonnaruumides ja reisijate kabiinides laeval reguleeritakse alati parajas soojuses, kusjuures ei puudu ka automaatselt töötavad õhu niiskuse reguleerimise seadmed. Kui näit. temperatuur laevalael on 30° C ja õhu niiskust tõuseb kuni 75%^o-ni, leiavad reisijad laeva sisemuses temperatuuri 25° C ja niiskust õhus on alandatud ainult 50%^o-le.

Igast turist- kui ka kabiinklassi reisijate kabiinist välispoolne osa on nähtud ette elu-

ruumina, kuna aga sisepool kujuneb magamisosa. Kõik kabiinid on kahe aknaga, vannitubade arv laeval ulatub 248-le.

Tavalisel ookeaniliiklemisel „Stockholmi“ kabiin-, turist- ja kolmandasse klassi mahub 1350 reisijat, ringreisidel aga on reisijaid ette nähtud ainult 620, kusjuures teenijaskonda laeval on 600 inimest, seega peagu võrdselt reisijatega.

„Stockholmi“ suurde söögisaali mahuvad korraka kõik ringreisi-reisijad, ta on 25 meetrit lai ja tema kõrgus ulatub läbi kahe deki; laeval on eraldi kõõgid kabiin- ja turistklassi reisijaile ja kolmanda klassi reisijaile. Laeval on 400 telefoniaparaati, mille kaudu võib traadita kõnelda igasse maailmanurka. Ajaviiteks reisijaile leidub laeval neli helifilmikino, igasuguseid vabaõhumänge erilisel sporditekil, ja kolm ujumisbasseini — üks reisijaile nn. päevitamistekil, teine laeva sisemuses ja kolmas laeva meeskonnale.

„Stockholmi“ pikkus on 625 jalga, tema tonnaaž 28.000 tonni (senise Rootsi-Ameerika lipulaeva „Kungsholmi“ tonnaaž aga on ainult 20.000 tonni). „Stockholmi“ jõuallikaks on kolm künnetsilindrilist diiselmootorit, mis kogusummas arendavad kuni 22.000 hobusejõudu. Laev on varustatud kolme propelleriga, tema keskmine tunnikiiirus on 18 kuni 19 sõlme.

Juba lähemal ajal selguvad lähemad üksikasjad „Stockholmi“ sõiduplaanides ja tegevuskavas, ja siis arvatavasti pea avaneb ka tallinlastel võimalus näha uut võimast Rootsi-Ameerika laevaliini lipulaeva, millise laevaliiniga tavaliselt suvatsevad sõita kodumaa vahet kõik Ameerika-poolsed väliseestlased.

Eestlased Inglismaal.

Suuremal arvul leidub eestlasi Inglismaal, peamiselt Londonis ja Londoni ümbruses, kus neid elab 200 ümber.

Iseloomustav Londoni eestlastele on, et suurele osale neile London ei oma uuc, jääda kodu tähtsust, vaid on ainult vahelülilik edaspidisele elule. Nii elab siin palju üliõpilasi ja praktikante, kelle arv näitab viimastel aastatel pidevat tõusu. Normaalselt viibivad nad siin ülikoolitöö või praktikumi lõpetamiseni ja pöörduvad siis jälle tagasi kodumaale. Üliõpilastest on osa varem juba Eestis ülikooli lõpetanud.

Keele õppimise otstarbel elab siin suhteliselt palju noori eesti neidusid, kes kodumaal saanud keskhariduse ja seejärel tulnud siia ennast inglise keele alal täiendama.

Nende, nn. au pair preilide, arvu on tugevasti mõjutanud Inglise orientatsiooni süvenemine kodumaal. Tavaliselt, viimastel aastatel, kõigub nende arv 100—120-ne vahel.

Siin viibivad mõned aasta ümber, teised pisut kauemini ja sõidavad siis jälle tagasi kodumaale.

Alaliselt Inglismaal elavatest eestlastest töötab suur enamus majateenijatena ja palgatöölisena. Nõudmine majateenijate järele on viimasel ajal olnud elav ja headel teenijatel on püsivad töövõimalused. Seetõttu kodumaale tagasisõitjaid nende hulgas ei leidu.

Ainult seda osa Inglismaa eestlaskonnast võib pidada väliseestlasteks, kellele tugineb ka pidev eestlaste organiseerumine.

Jüri Viinamägi lahkus Sao Paulost.

Kauemat aega kestnud teravad vastolud Eesti konsuli Finn B. Arneseni ühelt poolt ja Jüri Viinamäe ning ühe osa Sao Paulo eesti seltskonna vahel teiselt poolt, on nüüd kujunenud saatuslikuks J. Viinamäele. Konsul mõjutas tema Brasiiliast väljasaatmist, mis on annud nüüd ka tulemusi.

18. aprillil s. a. lahkus Jüri Viinamägi Sao Paulost. Sõit läks Rio de Janeirosse ja seal tuleb Jüri Viinamäel lahkuda Brasiilia pinnalt.

Nordi jaama Jüri Viinamäge ära saatma olid tulnud tema tuttavad ja sõbrad saja inimese ümber. Nende seas oli brasiillasi, isegi musti ja tõmmusid, sakslasi, lätlasi ja muidugi kaasmaalasi-estlasi. Paljud kooriliikmed ja orkestrandid pidasid oma õpetajate meeles annetuste ja kinkidega. Ärasaatjate seas võis näha August Viikmani, eesti koguduse vanemat, perekonnaga, Sao Paulo Eesti konsulaadi sekretäri Aksel C B. Pajut, Välis-Eesti Ühingu usaldusesindajat Sao Paulos A. Aur'i ja teisi. Lahkumine oli liigutav.

Jüri Viinamäega kaotab Sao Paulo eestlaskond oma agarama ja vaimustatuma tegelase muusikalisel alal, kes käremoise patrioodina ei tunnustanud kompromisse.

Kuuldavasti on Finn B. Arnesen annud lahkumispalve konsuli kohalt ja välisministeerium olevat selle ka vastu võtnud.

Eesti poksija Brasiilias Ervin Klausner jällegi tõusuteel.

Kindlasti on veel kõigil meeles suur poksivõistlus, mis peeti Rio de Janeiros 1935. aastal eestlase Ervin Klausneri ja itaallase Primo Carnera vahel. See ning eelolnud võistlus neegri — Bill Jones'iga, kes kuulub neegrite maailmameistriklasse, tõi sisse Ervin Klausnerile ilusa rahasummakese. Need kaks võistlust kroonisid Tallinnast pärit eesti raskekaalu elukutselise poksija Ervin Klausneri 10 aasta poksikarjääri. „Kokkulöödud“ rahadega hakkas „Blond Tiiger“ — nii kutsuti Klausnerit poksiringis — kaupmeheks. Avas Sao Paulos

Ervin Klausner.

kirjutustarvetekaupluse. Kuna ta ühtlasi kuulub tuntud filatelistide hulka, siis asutas ta ka markide müümise osakonna. Tema oma markidekogu (eriti Brasiilia) peetakse Brasiilias parimaks. Et poksija elukutse pole mitte alati õigeks eeltingimuseks heaks kaupmeheks saamiseks, siis oli sunnitud ka Ervin Klausner peale 1½-aastast kaupmeheametit akende ja uste rullkatsed alla tõmbama. Ei jäänud muud üle, kui silmad pöörata jällegi oma rusikate ja „ringi“ poole.

Ervin Klausner asus trennimisele ja on juba — ta enda seletuse järele — „parimas võistlusvormis kui kunagi enne“. Vaatamata 1½-aastasele vaheajale, jäi ta ikkagi kõikide klasside võimelisemaks poksijaks Brasiilias. Brasiilias ei leidu temale omamaalaste seas vastaseid. Otsitakse ja tellitakse neid väljastpoolt. Tema vastased on juba määratud ja võistluspäevad ning tingimused alla kirjutatud. Esimeseks vastaseks on Ervin Klausnerile argentiinlane Alberto Lowel, kes on viies parim maailmas, ning teiseks võistlejaks on tšiiililane Arthur Godoi, kes samuti maailma parimate hulka kuulub. Ervin Klausner on 30 aastat vana ja abielus, kahe tütre ja ühe poja isa.

Loodame, et eesti visadus ja tahtejõud ka siin maskvusele pääsevad ning meie „Blond Tiiger“ võidule tuleb

Suvepilte kodumaalt.
Mere äärde suubuv kaskede allee Pärnus.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus tähelepanuväärseimaks sündmuseks mai kestes Eestis oli peaminister K. Eenpalu programmikõne uuendatud valitsuse töösuunast ja ülesannetest, millega ta esines kahe-tunnilise teadaande nõol riigivolikogus ja riiginõukogus 25. mail. Peaminister oma kõnes rõhutas, et valitsus tahab olla poliitiliselt aktiivne, rahvuslik ja ka sotsiaalne valitsus. Parteilisteks koondumisteks ei arvanud ta aja veel olevat küpse, tulevat veel oodata pisut, on aega. Ideaalina olevale ja järgnevaile põlvetele püstitas ta põhimõtte: Eesti rahva arv kahekordseks! Majandus- ja välispoliitilises küsimusis valitsus jätkab senist suunda, ka sõjavägede ülemjuhataja jääb oma kohale, sest ajad on praegu ettenägelikkust nõudvad.

Eesti tunnustas 10. mail Itaalia impeeriumi, ja sellega ka Abessiinia vallutamist Itaalia poolt, kuna sel päeval Eesti saadik Roomas andis Itaalia välisministrile kirja Eesti esimese presidendid ametisseastumise kohta, mis oli adresseeritud Itaalia kuningale ja Abessiinia keisrile.

Eesti tööstustegevuses jätkub töus, välja arvatud tekstiiltööstus, mis

kannatab tellimiste puuduse all. Viimaste kokkuvõtete järele 1. aprilliks s. a. oli suur- ja kesktööstuses Eestis 56.212 tööl- list, 2.200 enam kui eelmisel kuul ja 9.020 enam kui aasta tagasi. Reaalteenistus (palga ostujõud) on tõusnud võrreldes m. a. sama ajaga suurtööstuses meestöölistel keskmiselt 1 prots., naistöölistel langenud aga 5 prots. Suurtööstuses tunnitasu mees- tel oli keskmiselt 40,5 senti, naistel 25,8 s., kesktööstuses aga suhteliselt vähem.

Eesti panganduses püsib stabiilne olukord. Hoiuste kogusumma kõikides krediidiasutustes tõusis 1. maiks 115,2 milj. kroonile, olles eelmisel kuul 113,6 milj., eelmisel aastal 98,8 miljonit ja kaks aastat tagasi 82,9 miljonit krooni. Aprilli kestel laenuid pankadest kasvasid 2,4 milj. kr. võrra, 1. maiks oli pankadel laenusid väl- jas 123 milj. krooni. Riigi hoiukassa hoiuste arve püsis muutumatult 10,6 milj. kroonil.

Eesti väliskaubanduses on eestlastel vaid väike ülekaal, muu osa Eesti väliskaubandusest toimub muulaste kaudu. Sellekohasest uurimusest selgub, et 1936. a. andmete põhjal firma omanike alusel väljaveos eestlaste osa-

Suvepilte kodumaalt.
Pärnu uhkus — uus rannahotell.

tähtsus oli 53,1 prots. ja teiste rahvaste osa 46,9 prots. Sisseveeos on eestlaste osatähtsus 53,2 prots. ja teiste rahvaste osa 46,8 prots. Sakslaste osatähtsus väljaveos oli 10,3%, juutide oma 6,8% ja muude rahvaste osa 9,3%. Sisseveeos oli sakslaste osa 15,8%, juutide osatähtsus 6,1% ja teiste muulaste osa 8,4%.

*

Vabariigi presidendi otsusega 13. maist pikendati Eesti ja A.m.-Ühendriikide kaubaleping üheks aastaks, sest läbirääkimised uue kaubalepingu sõlmimiseks, mis toimuvad Tallinas, on osutunud pikaldasteks. Senise lepingu asendamist uuega oodatakse hiljemalt 22. maiks 1939. a.

*

Eesti põllumajanduses möödunud oraseid lämmatanud talv vähendas saagilootusi, aga arvatakse siiski, et suvine kasvuaeg võib neid veel parandada. Praeguse seisundi järele võib rukki kogusaak sügisel kujuneda 157.000 tonnile, talinisul 24.000 tonnile, millised hulgad oleksid 14—16 prots. väiksemad viimase kümne aasta keskmisest.

*

1936. a. kevadel algatatud küttereform Eestis on annud töhusaid tulemusi. Riigimetsade raides küttepuidu osatähtsus on viimase kahe aastaga

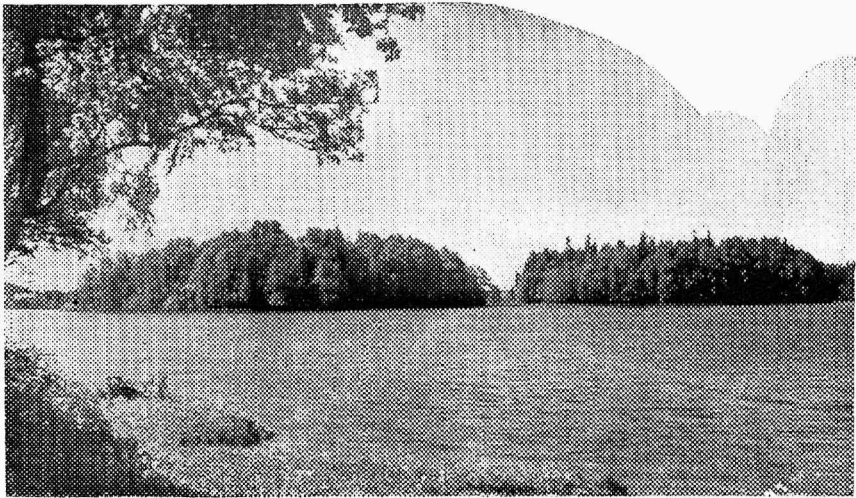
kahanenud 60 protsendilt 37 protsendile, ja l. aastal kasutati riigis juba 900.000 ruutmeetrit vähem küttepuid. Tarbepuidu kogus seevastu kasvas l. a. 1,1 milj. tihumeetrilt 1,3 milj. tihumeetrile. Kokkuhoid eesti metsade arvel on saanud võimalikuks selle tõttu, et puu ja ka kivisöe asemele nüüd astuvad põlevkivi ja turvas. Majandusministri abi E. Vendelin, kes tegi avalikkusele teatavaks need andmed, ühtlasi lisas, et lahenenud olukorras nüüd tulevad alandamisele ka küttepuidu hinnad.

*

7. mail lasti käiku Kohtla-Järve kolmas õlivabrik, mis on suurim Eestis. Kohtla-Järve õliproduksioon suureneb uue vabrikuga enam kui kahekordseks, sest kaks esimest vabrikut andsid aastast umbes 30.000 tonni õli, uus vabrik aga juba üksi valmistab raskeid õlisid 40.000 tonni. Praegu võetakse kütises järjest juurde uusi töölisi, keskmiselt 50—60 inimest päevas.

*

Eesti laevaomanike ühisuse peakoosolekul, millest võttis osa 90 prots. aurikute tonnaži esindajaid, esitati aruanded, millest nähtub, et Eesti kaubalaevastiku 1937. a. rahvamajanduslik tulu oli üle 7 milj. krooni. L. a. septembrist alates olud rahvusvahelisel prahturul hakkasid halvenema, nii et

Suveplite kodumaalt.

Sõsarsaared Pühajärvel, looduslikult ilusamas kohas Lõuna-Eestis.

praegu paljudel laevaomanikel enam ei lasu oma laevu käigus hoida. Praegu on lööta kuni 30 prots. Eesti kaubalaevastikust, 1. maiks oli selliseid laevu Eesti sadamates kokku 77, tonnažiga 48.000 br.-reg.- in., või 10.045 tn. rohkem kui aasta varem. Uued meremeeste palganormid siiski näevad ette ka palgatõusu, meeskonna liikmetele 5 kr. ja juhtkonnale 5—10 kr. kuus, seega 4—10 prots.

*

Tänavune suvitamishooaeg Eestis algas ilmade soojenedes juuni esimesel päeval, tõustes haripunktile augustis. Iga aastaga järjest suuremal arvul eesti kuurorte eelistavaile välismaalasele ja ka suvepuhkuse veetjale omamaalt praegu pakub mugavusi terve rida uusi hotelle ja hulk suvilaid, mis kerkinud Eesti suvitustinnadesse viimastel aastatel. Peale Tallinna ja Pärnu on häid hotelle soetatud ka Narvas ja Rakveres.

Ka turismiasjanduses kujuneb käesolev suvi Eestis eriti hoogsaks. Juunikuu laulupidu ja võidupühapidustused Tallinnas toovad kokku vähemasti 100.000 võõrast, selleks ajaks saabub ka tuhandeid välismaalasi, väliseestlasi, laulukoore, ekskursioone ja üksikult sõitjaid. Neid tuleb Soomest, Lätist, Poolast, Rootsist, Norrast, Taanist, Inglismaalt, Ameerikast jne. Suur hulk laulupeoküülahisi Tallinnas mahutatakse ära erakorteritesse, vana Eesti pealinn praegu on palavlikult seadmas end piduriisse, — tegelikult iga maja puhastatakse, krohvatakse ja värvitakse, seatakse korda kõnniteid ja parke jne.

*

22.—29. maini korraldati Eestis esmakordselt ülemaaline liikluskonkordadele korralduse ja tähelepanu selgitamiseks, mida nõuab järjest keerulisemaks muutuv liiklemine tänavail uuel ajastul. Tööle rakendati sajad organisatsioonid, sõjavägi, kaitsepolitsei ja tuletõrje. Liikluskonkordade teemistusse võeti ka raadio ja levitati kümmed tuhanded eksemplariid selgituskirjandust üle maa.

*

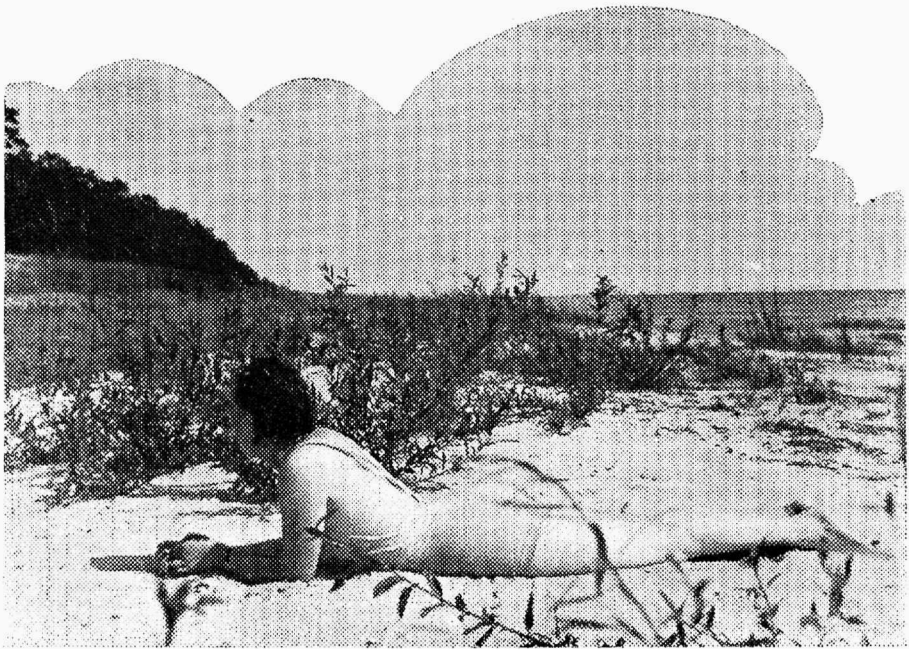
1. juulil avatava Varssavi-Budapesti lennuliiniga teostub Euroopa pikim lennuliin üle Tallinna, ahelikus Helsingi-Tallinn - Riia - Varssavi - Budapest - Rooma. Poola lennuliin LOT, kes teostab lennuihendust kuni Helsingini, on sellele liinile käiku seadnud ka ühe neist 400-kilomeetrilise tunnikirurusega moodsaist reisilennukeist, mis osteti ja ärsja jõudsid päralt Ameerikast.

*

Tallinn sai endale uue spordistaadioni, mis avati 15. mail Kadrioru president K. Päts'i, Vab. valitsuse liikmete, 1100 sportlase ja 8000 pealtvaataja osavõtul. Pärast avatseremooniat toimus uuel väljakul Eesti rahvusmeeskonna jalgpallimatš prantslastega, mis lõppes viiki, 1:1.

*

21. mail jagas „Eesti Raamatufond“ presidendi poolt kinnitatud auhinnad möödunud aasta eesti ilukirjanduse, teaduse ja triikitehmilise toodangu väärtuste eest, milleks olid summasid annetanud mitmesugused asutused presidendiga eesotsas.

Suvepilte kodumaalt.
Loodusevõlud Rannapungerlas, Pelpsi ääres.

Presidendi auhinnad said: M. Metsanurk, 1500 kr., H. Visnapuu ja J. Parijõgi kumbki 1000 kr., Raamatufondi auhinnad: F. Tuglas, K. A. Hindrey, A. Mälk ja H. Talvik igaüks 750 kr. ja A. Adson ja J. Semper kumbki 500 kr. Peale selle jagati rida auhindu 250—750 kr. ulatuses aasta kestel ilmunud teaduslike ja populaarteaduslike tööde autoreile ja trükikodadele saavutuste eest trükitehnilisel alal.

*

A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus I“ ilmus nüüd Saksamaal ka saksa keelses tõlkes Holle & Co Kirjastusel Berliinis. Raamatu sissejuhatuses kirjutatakse muuseas: „A. H. Tammsaare teose tõlkimisega ilmub esmakordselt saksa keeles ihe eesti kirjaniku eepiline monumentaalteos. See ei ole aga üks eestlaste suur rahvuslik rahvaromaan ja noore eesti literatuuri tähelepandivaim teos, vaid see kuulub väljaspool kirjanuduse suuremate teoste hulka.“

*

Mais peetud üleriigilise teatrinädala puhul korraldati Tallinnas ka esimene Eesti teatrinäitus, millel oli välja pandud hulke huvitavaid ürikuid eesti teatri ajaloost, näidendite käsikirju jne. Näitusel väljapandud arvustikest ühtlasi nähtus, et

Eesti iseseisvuses oli ainult kolm kutsealist teatrit: „Estonia“ — Tallinnas, „Vaneemuine“ — Tartus ja „Endla“ — Pärnus. Nüüd, kahekümne aasta möödudes, Eestis on kümme kutsealist teatrit, kui kaasa arvata ka poolkutseelised. Juurde on tulnud: „Eesti Draama-“ ja „Töölisteater“ Tallinnas, „Ugala“ — Viljandis, „Kannel“ — Võrus, „Säde“ — Valgas ja teatrid Narvas ja Kuressaares.

Kui iseseisvuse-aegsel esimesel teatrihooyal lavastati 80 näidendit ja anti 400 etendust, mida külastas 200.000 pealtvaatajat, siis nüüd, viimasel hooajal, on eesti teatrid esitanud 140 uulslavastust ja on annud ümmarguselt 2000 etendust kogusummas umbes 700.000 pealtvaatajale.

20 aasta jooksul on teatrid kokku annud ümmarguselt 2000 uulslavastust ja ümmarguselt 19.500 etendust ning teatreid külastanute üldarv tõuseb üle 7.000.000.

*

Tuberkuloosi vastu võitlemise sihtasutuse nõukogu andmetel Eestis on praegu 15.000 tiisikushaiget. Suremus tuberkuloosi tagajärjel näitab Eestis aga aasta-aastalt vähenemist. Kui 1923. a. suri tiisikusse 10.000 elaniku kohta 25,6 inimest, siis nüüd on see langenud 16,5-le. Kuid ka selle suremise arvuga püsib Eesti ikkagi Euroopas esikohal.

Viimastel aastatel on juba palju tehtud tüsikushaigete eraldamiseks ja uute sanatooriumide ehitamiseks. Loodetakse, et tüsikus Eestis väheneb veelgi.

*

Valgast pärit 15-a. eestlanna Heljo Sepp võitis 11. mail Londonis haruldase võimaluse, — enda täiendamiseks klaverikunstis Inglise kuninglikus muusikakoolis Briti Nõukogu stipendiaadina. Selleks korraldati ülemaailmne eelvõistlus 15—18-aastaste muusikaõpilaste vahel, kusjuures igal rügil oli õigus Londoni võistlustele saata üks kandidaat. Stipendium on 250 naelsterlingit (4560 kr.) aastas. Stipendiumi võitja võib kolm aastat maksuta õppida Londoni kuninglikus muusikakoolis. Ka saab ta selle aja kestes prii ülalpidamise Inglismaal. Kandidaate oli esitatud 11 Euroopa riigist. Teisele kohale tuli võistlustel 15-aastane tšehh Milan Masa. Kandidaatide numbraid ei avaldatud, kuid kõigi võistlustest osavõtnute muusikaline tase oli kõrge.

Prl. Sepp on omaaegse eesti kirjamehe A. Grenzsteini üks järeltulijaid.

*

30. ja 31. mail toimusid Tallinnas riikliku 6. klassiloterii 3. klassi võitude loosimised, millistest peavõit, 25.000 kr., läks Kilingi-Nõmmele, 7000 kr. Võrru, ja 3000 krooni jäi Tallinna. 6. klassiloterii viimne loosimine toimub augusti esimesel poolel. Sellele järgneb Vabariigi valitsuselt kinnitatud plaani kohaselt 7. klassiloterii, mille tiraaži on suurendatud seniselt 50.000-lt 55.000 piletiraamatule.

*

28. mail pühitses oma 50-dat sünnipäeva üks Eesti silmapaistvamaid riigimehi ja praegune peaminister Kaarel Eenpalu. Peaministri jõudmist 50-ndale kümnisele tähistasid rohkete õnnitlustega tema la'aldane tuttavate ja kaastööliste pere, temale käisid õnne soovimas ka president K. Päts, valitsuse liikmed, hulgaliselt riigametnikke, laulukoore, peaministri praeguse kodunurga, Aruküla rahvas tema talus Hellemaal jne. Sünnipäevalapsele tehti ka rohkesti kingitusi, muuseas kingiti K. Eenpalule hobune, klaver ja lüpsmasin, ning hõbedase kasti täis mulda tema sünnikohast Vesnerist Tartumaalt. Muude seas tervitati teda ka Välis-Eesti Ühing, kelle liikmeskonda ta kuulub.

K. Eenpalu senine elukäik on lühidalt järgmine. Ta sündis 28. mail 1888. a. Tar-

Peaminister K. Eenpalu 50-aastane.

tumaal Vesneri vallas talurentniku pojana, lõpetas Treffneri eragümnaasiumi Tartus 1909. a. ja Tartu ülikooli õigusteaduskonna 1914. a. Üliõpilaspõlves tegutses vabaharidustöö ja karskustegevuse alal ja ajakirjanikuna. Maailmasõjast võttis osa kahurväe lipnikuna, Vabadussõjas oli Tartu müütsailemaks, siis vabatahtlike kooliõpilaste salga juhiks, ning sõja lõpul kahurpatarei ülemaks. Valiti 1919. a. Asutavasse kogusse ja hiljem kuulus kõikide riigikogude koosseisu. Oli siseministriks, peaministriks, riigikogu esimeheks ja alates 9. maist 1934. a. riigivanema K. Päts'i kutsel peaministri asetäitjaks ja siseministriks. Selles ametis organiseeris kaasa vasttoimunud Eesti riigikorra ümberloomist, milles ta on püsinud kesksema kujuna.

Abielus on K. Eenpalu 1912. aastast saadik Linda-Marie Koplusega. Nende viiest tütrest on elus neli, kaks õpib praegu ülikoolis, kaks gümnaasiumis.

Peaminister K. Eenpalu suhtub soojalt Välis-Eesti liikumisele, aidates mitmeti selle arengule kaasa. Ka 3. ülemaailmse Välis-Eesti kongressi suurejoonelisele läbiviimisele on ta sirutanud oma toetava käe.

A. T.

Melbourne'i eestlased elavatest lilledest Eesti vapi ümber.

Keskel vapi taga prl. Raik, temast vasakul (istub) pr. Raik. Tagareas vasakult kolmas seisab eestlaste kõnemees hr. Kauler. Hr. Raik'ist paistab vaid pool pead.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Eestlasi Melbourne'is, Austraalias.

Puudub küll selts, kuid tegutsetakse organiseeritult.

Kui suur on Melbourne'i eestlaste arv, ei ole kerge kindlaks määrata, kuna eestlased seal ei ole organiseeritud. Siiski on eestlaste pere õige suur, nagu selgus ka viimasel E. V. aastapäeva pühitsemisel, mis puhul oli koos 74 inimest (võõrastega kokku). Vähemalt kord või kaks aastas tullakse kokku, et tunda end eestlaste keskel eestlastena ja värskendada sidemeid oma suguvendade ning kodumaaga. Eestlaste koondumise keskuseks näib kujunevat Välis-Eesti Ühingu liikme Raigi perekond, kelle algatusel, korraldusel ja isegi kulul on toimunud paljud ilusad koosviibimised.

Ka möödunud Vabariigi aastapäeval kogunes arvukas eestlaste pere pr. ja preili Raigi poolt elavatest lilledest valmistatud eesti vapi ümber. Päeva tähtsusest kõneles hra Kauler alul eesti ja siis inglise keeles. Laulukoor esines isamaaliste lauludega ja hr. Reiman ning preili Raik deklameerisid. Järgneval õhtusöögil tõsteti klaasid kodumaa auks. Peale õhtusööki tantsisid

eestlased nelja paariga „tuljakut“ eesti keelpillideorkestri saatel ja siis algas üldine tants.

Nagu sellest nähtub, on Melbourne'i eestlastel olemas juba kõik organiseeritud pere tundemärgid — oma laulukoor, keelpillideorkester jne. On oma kõnemehed ja solistid, et edukalt täita peokava. Jääb vaid soovida, et need organisatsioonilised algatused kujuneksid aluseks edaspidisele kindlakujulisele seltsile.

Rn.

Jüri Viinamäe valguspiltide ja laulude õhtu Rio de Janeiro E.S. „Uus Kodu“.

26. aprillil korraldati E. S. „Uus Kodu“ juhatuse korraldusel eesti õhtu. Jüri Viinamägi laulis ja näitas valguspilte kodumaast. Suure vaimustuse ja käteplaginaga tervitati presidendi Konstantin Pätsi ja kindral Joh. Laidoneri pilte, ja huviga kuulati nende kahe suure eesti mehe elulugusid. Kristjan Palusalu ja tema ema pilt tekitasid samuti vaimustust. Ilus õhtu lõppes lauluga „Ma elan“. Kiiduavaldustel ei tahtnud tulla lõppu. J. Viinamäele avaldati rohkesti tänu ettekannete eest.

Eesti jazz-orkester „Estonian Boy's Band“ Buenos Aireses.

Istuvad vasakult: M. Pujato, V. Nugis, R. Nugis, A. Vilgo, H. Allo, T. Arvo, F. Pujato, J. Karro. Seisavad vasakult: Eesti kunstnik R. Lepvalts — (eesti seltsi dekorator) ja A. Luik. Pildil puuduvad orkestrist: A. Allo ja V. Püvi.

Sao Paulo eestlased leeris.

Sao Paulo eestlaste koloonias suursündmuseks oli palmipuudepähal peetud Sao Paulo eesti evangeeliumi luteri usu koguduse noorte konfirmatsioon.

Säärast suurt eestlaste peret üheskoos näeb väga harva Sao Paulos, kui see oli palmipuudepähal, kus ruumikas metodistide koguduse kirik, mis on Sao Paulo eesti koguduse tarvitada, pea täitus eestlastest.

Jüri Viinamäe juhatusel mängis paarikümneliikmeline keelpilliorkester ja laulis samasuur brasiilllastest koosnev segakoor vägevalt portugali keeles, samuti laulis ka saksa koguduse laulukoor saksa keeles Jüri Viinamäe juhatusel. Mõlemad laulukoorid, nii brasiilia kui saksa koguduse oma, olid külalised eesti kogudusele tähtsa sündmuse puhul.

August Viikmani poolt, kes Sao Paulo eesti koguduse vanem ja jutlustaja, oli antud 16 eesti noorele usuõpetust emakeeles ja saksa koguduse õpetaja poolt sündis noorte katsetamine ja konfirmatsioon. Saksa koguduse õpetajale tõlgiks oli Jüri Viinamägi. Peale katsetamist õnnistati ja võeti armulauale kõik 16.

Peale konfirmeeritavate algas koguduse armulauale võtmine. Saja eestlase ümber võttis sellest osa.

Vägeva jutluse pidas August Viikman ja lõppeks ristiti saksa õpetaja poolt ligi kümme eesti last.

Kõigest jäi ilus ja hea mulje. Sao Paulo eesti kogudus näib olevat suurim ja võimsam eestlaste ühtehoidja Brasiilias, kus valitseb eesti meel ja eesti keel.

A. A.

Argentiina eestlaste orkestri 10 aasta juubeli kontsert-õhtu Buenos Aireses.

16. aprillil s. a. Argentiina eestlased elasid kaasa ühe ilusama ja mälestusrikkama õhtu, kus kohalikkudest eestlastest koosnev orkester hr. A. Vilgo juhtimisel esines kontserdiga, tähistades oma 10 aasta tegevuse juubelit ning näidates, missuguseid töö tulemusi võib saavutada kindla ning järjekindla töö tagajärjel.

Kümme aastat tagasi, kui orkester alustas oma esimesi radu, polnud ei mänguriiste, ei noote. Kuid pilka aja jooksul on muretsetud nii mõndagi ning orkester praeguses koosseisus ning oma vanahärast juhiga A. Vilgoga eesotsas tõendas, et ta on võimeline esitama kontserdikski ka kõige raskemaidki palu. Orkester täitis tema peale pandud lootused liialdski hästi ning rahvas oli vaimustuses ning imestuses, et inimesed, kes oma otsekoheste töö kõrvalt otse varastavad aega, on suutnud saavutada häid tagajärgi.

Vahepeal oli juba kartus, et eestlaste orkester on väljasuremisel, aga uus selts omas ruumid, siis agaramate eestlaste — nagu härra A. Luige ja vanahärra A. Vilgo — kaasabil lapiti lõhed, mis vahepeal olid tekkinud ning töö käib jällegi kõva hooga. Ning mitte asjata, nagu näitas ilus ja muljeterikas kontsert-õhtu. Õhtu „majandusminister“ ja orkestri „kaitseingel“ hr. A. Luik, kelle juhtimisel ka käesolev pidu peeti, oli väga palju väeva näinud peo heaks kordaminekuks, seega ka tema töö tulemus krooniti vastavalt.

Õhtu kontsertosale tantsutrupp andis lisaks pr. Yodardi juhatusel ilusaid

Buenos Alrese Eesti Seltsi „Estonia“ tantsutrupp pr. A. Yodard-Kersteni juhatusel.

Vasakult: K. Kull, H. Mürsepp, W. Mölder, M. Kippasto, F. Mürsepp, A. Yodard-Kersten, L. Jansen, I. Hansi. Istub: K. Brakel.

tantse, mis rahva poolt vaimustustormiga vastu võeti. Pr. Yodardis omame väärtusliku jõu seltsi tegevuses ning tahaks loota, et lugupeetud proua veel palju ilusaid elamusi seltsi elu kiiremaks ja hoogsamaks muutmiseks meile annab. Tänu temale on meie noorsugu rakendatud elavalt seltsi tegevusse.

Ka majanduslikult õnnestus õhtu hästi, andes niihästi orkestrile kui ka seltsile ilusa toetuse.

Tahaks loota, et see õhtu eestlaste orkestrit vaimustab veelgi hoogsamale tegevusele ning et ta ka tulevikus meile valmistab üllatusi ja annab väärtuslikke ettekandeid oma energilise juhi juhatusel.

Peale möödunud kontsert-õhtu, kus viibis ka palju võõramaalasi, ongi kuuldavasti juba orkester saanud rea pakkumisi esinemiseks võõramaalaste pidudel.

Seega edasi senises sihis, vanas vaimus, ning töö annab kindlasti tagajärgi.

Belgia Eesti Rahvusliku seltsi tegevusest.

B. E. R. Selts pidas 3. aprillil oma järjekorralise peakoosoleku seltsi ruumes.

Koosoleku rakendas juhatuseliige hr. Grünberg, kuna koosoleku juhatajaks va-

liti A. Tali. Koosolekul oli raskusi aruanetega, kuna juhatus vahepeal oli lagunenu ja aruandeid ei esitatud. Revisjonikomisjoni tööst andis aru rev.-kom. esinaine prl. Gutman, kes tekkinud olukorrast püüdis anda ülevaadet. Majanduslikult selts siiski loodetavasti ei kannata, kuna loodetakse rahalised asjad joonde saada, mis tehtigi koosoleku poolt uuele juhatusel esimeseks ülesandeks.

Seltsi uus juhatus kujunes järgmiseks: A. Tali (esimees), pr. C. Saarts (esim. abi), pr. Gnadeberg (kirjatoimetaja), V. Grünberg (laekur) ja hr. Grünthal (varahoidja). Revisjonikomisjoni valiti prl. Gutman ja pr. Pelmas.

Juhatus jõudis kokkuleppele sama kohviku omanikuga, kes lubas esimesel korral ühe ruumi seltsi kasutamiseks. Peakoosoleku otsusega, alates esimesest maist, on seltsi ruumid ja lugemislaud avatud ainult üks kord pühapäeva õhtuti endise kahe korra asemel nädalas.

Seltsi juhatus kavatses korraldada käesoleval tegevusaastal teeõhtuid seltsiliikmetele, kaks väljasõitu (esimene juuni lõpul, teine augustikuu algul), Välis-Eesti päeva, jõulupuu lastele ja E. V. aastapäeva pühitsemine.

Esimesel kevadpühil seltsi juhatus korraldas liikmetele „muna koksime õhtu“. Õh-

tust võtsid osa ka väljastpoolt mõned eestlased ja peaaegu kõik seltsi liikmed. Öhtu möödus väga lõbusalt.

Belgia eestlastel on nüüd loota rahulikku seltsielu, sest rahutu element on lahkunud. Kuid kahjuks on lahkunud ka palju eestlasi, kes olid alati lähedal seltsi elule ja aitasid kaasa seltsile öhtuid elustada oma osavõtuga näitemängudes, deklamatsioonides, tantsutrupis jne. Nendest eestlastest tunneb selts suurt puudust.

Selts võib loota parema organiseerimise juures 35 liikmele, kuna paar aastat tagasi liikmete arv kõikus 50—60 vahel. Praegu on seltsil 20 liiget. Seltsil on lugemislauas alati saadaval „Päevaleht“, mille saadab seltsile end. Antverpeni asekonsul Damasius Treude. Seltsi ruumide eest tasub üüri Brüsseli aukonsul Leon Drugmond.

Seltsi aadress: Grand' Place 9, Bruxelles.

A. T.

Helsingi Eesti Seltsi suvise hooaja eel.

Suve tulekuga on Helsingi Eesti Seltsi tegevuse hooaeg lõpule jõudnud — meelitab ju ilus põhjamaine suvi linnast välja kõiki, kellel vähegi võimalik on tema müüride vahelt lahkuda. Möödunud hooaega võib seltsi elus pidada kõigiti kordaläinuks ja edukaks. On korraldatud rida suurejoonelisi tähtpäevade pühitsemisi ning hulk muid mugavaid ja lõbusaid koosviibimisi, jumalagajātu-õhtuid jne. Traditsiooniliselt on pühitsetud emadepäeva, mil päeval alati ka laste kevadpidu peetakse. Osavõtt koosviibimistest on olnud alati elav.

Samuti on rohkearvuliselt seltsis koos käidud neljapäeviti, mis on ainuke öhtu nädalas, kus Helsingi eestlased oma seltsi ruumidesse kokku tulevad, et juttu vesta ja üheskoos klaas teed juua. Talvel alustas jälle tegevust naiste käsitööring, ning paari kuu töö tulemusena võis pr. O t a v a, kes on praeguse käsitööringi elluärataja, üle anda 1800 Smk. seltsi oma kodu loomise fondi täiendamiseks.

Möödunud talvel kutsuti ellu ka laulukoor ja tehti algust eesti rahvatantsude õpetamisega. Nagu alati, oli siingi algus raske, kuid tahame loota, et sügisel hooajal neid ilusaid üritusi täie hooga jätkatakse.

Suureks takistuseks seltsi edukale tegevusele on oma kodu puudumine. Mida suudetaksegi ära teha, kui kooskäimine on võimalik ainult kord nädalas? On hakatud tõsiselt kaaluma seltsi oma kodu loomist. Helsingis korraldatakse järjest loteriisid igasugusteks otstarveteks. Nii otsustas ka Helsingi Eesti Selts oma kodu loomise võimaldamiseks loterii korraldada, ja on käidud isegi järele kuulamas, kas kõrgemalt poolt selleks takistusi ei ole. Kuuldavasti on sellesse kavatsusse suhtunud väga heatahtlikult,

nii et sügisel võiks juba mõelda selle kavatsuse läbiviimisele.

Möödunud hooajal oli Helsingi eestlastel neljal korral võimalik jumalateenistusi kuulda oma emakeeles, tänu Eesti valitsuse ja eesti kiriku lahkele vastutulekule. Soome pealinna valitsus on Helsingi eestlaste poole pöördunud lahke ettepanekuga oma kanda võtta eesti soost laste emakeele õppimise kulud, kui peaks leiduma vastav arv soovijaid. Kuuldavasti on ka tarviline arv soovijaid juba kokku saadud.

Kodueestlaste lahketest annetustega on mitmel korral täiendatud seltsi raamatukogu.

Nii on seltsi tegevus arenenud tõusu tähe all ja seltsi praeguse hooaja lõppedes võime rõõmsate lootustega vaadata vastu sügisele, millal meie selts jälle oma tegevust alustab.

Seniks aga nägemist kodumaa suurel rõõmupool!
A. K.

Teateid Riia eestlaskonnast.

7. mail k. a. kinnitas Läti Seltskondlike asjade minister Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi uue põhikirja, nii võib selts nüüd jälle uusi liikmeid vastu võtta ja kitsendusteta tegutseda.

Kohe järgmisel juhatusel koosolekul võeti vastu 17 uut seltsi liiget ning järjekindel liikmete arvu tõus näitab, et Riia eestlaste hulgas huvi seltsi tegevuse vastu pidevalt kasvamas on. Seltsil oli 1. VI. k. a. 406 liiget.

Pühapäeval, 8. mail k. a. korraldas Eesti Organisatsioonide Liit Lätis perekonnapäeva puhul seltsi osakonna ruumes piduliku aktuse, kus kõneleisid liidu esimees J. V e r e n d e l ja pr. A. K a n t e.

Sisukatele kõnedele järgnesid R.E.H.A.S. segakoori laulud, millest eriti „Ema süda“ R. Hanseni viisil oma haaravate sõnadega ja viisiga rohkele kuulajate perele liigutavalt mõjus.

Viilupaladega esines L. J a k o b s o n ja klaverisoolaga pr. K. R o n n i m o i s; mõlema kunstniku ettekanded said sooja vastuvõtu osaliseks. Aktuse lõpul lauditi ühiselt kallist kodumaad meelde tuletades „Mu isamaa armas“.

Et võimaldada kõigile Riia eestlastele osavõttu Välis-Eesti kongressist ja üldlaulupeost, korraldab R.E.H.A.S. huvireisi Tallinna 21.—26. juunini. Osavõtt Ls. 14.—

Seltsi näitetrupp kavatses nelipühil külastada Aluksne eestlasi ning esineb seal T. Braksi näidendiga „Võsavennad“, milleks näitejuhi P. Vrabetsi juhatusel pidevalt harjutusi peetakse.

V.-E. Ü. Riia klubile valiti juhatus.

Kongressist võetakse arvukalt osa.

Välis-Eesti Ühingu Riia Klubi viimasel koosolekul valiti uus juhatus järgmises koosseisus: esimees — V. I v a s k, esi-

mehe abi — H. Rosenfeldt, sekretär — J. Verendel, sekretäri abi — pr. Meeta Kasak, laekur — J. Ronnimois, liikmed — J. Kalt ja E. Allass. Juhatusel liikmete kandidaatideks valiti A. Oinas, E. Kütt ja P. Vilop. Revisjonikomisjoni valiti esimeheks — J. Adolf ja liikmeiks J. Koppel ja H. Jalak.

Klubi möödunud aasta tegevus on osutunud õige viljakaks. Liikmete arv on suuresti tõusnud. Eriti palju uusi liikmeid on klubi omale saanud Riia eesti üliõpilaste pere hulgast.

Klubi koosolekul otsustati Tallinnas ärarepeetavast ülemaailmsest Välis-Eesti kongressist osa võtta võimalikult suuremal arvul.

Läti president külastas Aluksne eesti algkooli.

29. mail k. a. külastas Läti president dr. K. Ulmanis Aluksne algkoolide lõputust, andes algkoolilõpetajale kätte lõputunnistused ja kingitused. Selle suure au osaliseks said ka Aluksne eesti algkooli lõpetajad.

Muude seas külastas riigipresident dr. K. Ulmanis ka Eesti algkooli ruume, kus koolijuhataja K. Veber ütles tervituskõne ja kus presidentile annetati lilli. President vaatas kooliruume ja kuulas koolijuhataja seletusi olukorra kohta. Eesti algkoolist president dr. K. Ulmanis siirdus vaatlema Aluksne linna läti algkooli.

Riia eestlaste näitetrupp Aluksnes.

5. juunil k. a. külastas Riia E. H. ja A. seltsi näitetrupp Aluksne eestlasi, mängides T. Braksi komöödia „Võsavennad“. Pidu korraldati A. E. H. seltsi esimehe J. Tiro talu küünis „Dudas“. Näidendi ettekandele algas tunnilise hilinemisega, oleneb T. Braksi komöödiat „Võsavennad“. kokkutulekust, mis on vanaks harjumuseks siinsetele eestlastele.

Aluksne eestlastel oli võimalus nautida külaliste poolt serveeritud kunstilist lavamängu, mille tunnustuseks kostis saalist lakkamatu käteplaksutamine.

Pidu lõppes hilisel hommikutunnil A. E. H. seltsi orkestri helidest saadetuna. Pidu oli keskmiselt, **A. Koikam.**

Mitmesugust.

III ÜLEMAAILMSE VÄLIS-EESTI KONGRESSI LÕPLIK KAVA.

21. ja 22. juunil Tallinnas toimav III ülemaailmne Välis-Eesti kongress tahab töökorralduselt ja pidulikkuselt ületada senised meie kongressid. Tuletame kõigile delegaatidele ja ka Välis-Eesti Ühingu liikmeile meelde selle rahvusliku suursündmuse nüüd juba lõplikult selgunud kava:

PIDULIK AVAKOOSOLEK „ESTONIA“ KONTSERTSAALIS 21. JUUNIL 1938.

Kell 09.30	Esindajate registreerimine.
„ 10.30	Presidendi, Vägede Ülemjuhataja ja valitsuse esindajate saabumine.
„ 10.35—10.50	V.-E. Ühingu esimehe avakõne.
„ 10.50—11.00	REHA segakoori ettekanded: Väikesele isamaale — K. A. Hermann. Noorte laul — J. Aavik.
„ 11.00—11.30	Peaministri tervituskõne.
„ 11.30—11.45	REHA ja Aluksne E. H. koor ühes orkestriga: Hümn. Eesti kotkad — K. Lamp. (Kodumaal esmakordselt ettekandel.)
„ 11.50—13.00	Tervitusi kongressile Välis-Eesti esindajailt.
„ 13.00—13.15	Aluksne koor: Sind armastame, kodumaa — A. Kapp.
„ 13.15	Aluksne ja REHA koor: Lõppkoor „Kalev ja Lindast“ — M. Härma.
„ 13.15	Sõit vabadussõjas langenud sõdurite kalmistule.

TÖÖKOOSOLEK 21. JUUNIL KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA SAALIS.

Kell 16.00—16.30	Juhatusel ja sekretariaadi valimine. Mandaat- ja redaktionikomisjoni valimine.
„ 16.30—17.30	Aruandeid seni tehtud tööst ja eelmise kongressi otsuste täitmisest.
„ 17.30—18.30	Aruandeid kohtadelt: a) Põhja-Ameerika riikidest, b) Lõuna-Ameerika riikidest, d) Austraaliast, e) Aasiast, f) Euroopa riikidest.
„ 21.00	Bankett „Estonia“ valges ja rohelises saalis.

Ameerika eestlaste ekskursiooni vastuvõtmine 16. mail Tallinna sadamas.

Laevalt mahatulevaid väliseestlasi tervitavad Välis-Eesti Ühingu esindajad Ed. Riisman, Joh. Preast ja J. Kaisla.

KONGRESSI TEINE PÄEV KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA SAALIS 22. JUUNIL.

- Kell 10.00—11.00 Aruanded kohtadelt (järg).
- „ 11.00—12.00 Referaadid: J. Annusson: Väljarändamisest ja tagasirändamisest. Leo Sepp: Väliseestlaste tegevusse rakendamise võimalused kodumaa majanduses ja tööstuses. Järgneva 5 aasta töökava ja läbirääkimised. Kohapeal tekkivad küsimused. Kongressi lõpetamine.
- „ 12.00—13.00 Ühislõuna Kaubandus-Tööstuskoja väikeses saalis.
- „ 13.00—14.00 Filmiendendus kino „Helioses“ järgmise kavaga:
- „ 14.00 1. „Võitluses sündinud — rahus kasvanud.“
- „ 14.15—15.30 2. Eesti Rahva Muuseum.
- „ 15.30—17.30 3. Parlamendi avamine.
- „ 18.00 4. Valitsus, President.
5. Kroonika.
6. K. Kuusiku film Põhja-Ameerika eestlastest.
- Vastuvõtt peaministri juures Toompea lossis.

EKSKURSIONID KONGRESSI PUHUL. SÕIT VIRU RANNIKUL JA PRESIDENDI KÜLASTAMINE 27. JUUNIL.

Väljumine autobustel Veneturul kell 09.00. Haljala — Kunda tehased ja jõesäng — Toolse varemed — Kohtla-Järve põlevkivitööstused (lõuna) — Ontika — Toila — Oru. Vastuvõtt Vabariigi Presidendi juures. — N.Y.E.H.S-i Vabariigi 20. iseseisvusaastapäeva pühitsemise keskkomitee poolt Ameerika eestlaste tervitusalbumi üleandmine komitee poolt Vabariigi Presidendile. — Kanauka — Udria — Narva-Jõesuu (õhtusöök, ööbimine). 28. juuni veedetakse Narva-Jõesuus. 29. juunil sõidetakse Narva-Jõesuust Narva, kus käiakse Narva lahinguväljadel ja Vene piiril. Lõunasöök Narvas.

Tagasisõit üle Rakvere — Neeruti mäed — Aegviidu — Kehra — Tallinn. Nimetatud ekskursioonist võtavad osa kongressi delegaadid.

EKSKURSION TALLINNA SUUREMATESSE KÄITISTESSE 30. JUUNIL.

Kogumine Veneturul kell 09.00.

Külalastatakse tehaseid: ETK, Lorupi klaasivabrik, a.-s. Kilgas, Tselluloosivabrik.

Välis-Eesti Ühing loodab elavat osavõttu kõigist selles kavas mainitud korraldustest ja püüab oma poolt teha kõik, et osavõtjad jääksid rahule neis raamides pakutava ülevaatega Välis-Eesti elust kui ka kodumaa tänapäeva olukorrast.

VÄLIS-EESTI NÄITUS 21.—25. JUUNINI TÛTARLASTE KOMMERTSGÛMNAASIIUMI RUUMES, Pärnu 13.

Väliseestlaste ekskursioonid saabuvad kodumaa suur- pidustustele.

Liigutav vastuvõtt Tallinna sadamas.

Esimene suurem P.-Ameerika eestlaste ekskursioon ülemaailmsele Välis-Eesti kongressile ja üldlaulupeole saabus Tallinna 16. mail. Saabusid Rootsi-Ameerika liinil järgmised eestlased: August ja Anna Seeberg, pr. Minni Koff (San Francisco) oma lapsega, Ühingu liige pr. Martha Joks, Gelmond Sild, prl. Anna Jakobson ja pr. Maria Kütt — Torontost (Kanadast), pr. Hilda Hunts oma tütrega Eldeen — Seattlest, Caro ja Kristiin Treiberg kahe lapsega, pr. Alice Ein — Bostonist oma kahe lapsega ja pr. Amalie Cleary — San Franciscost.

Sama laevaliiniiga saabus 24. mail New Yorgist pr. Helmi Brecker, kuna Eestist lahkusid 16. juunil vennad Peter ja Eduard Moro oma kodumaalt võetud abikaasadega.

Rootsi-Ameerika liinilaev „Gripsholm“ tõi 11. juunil Tallinna 60 P.-Ameerika eestlast: Elisabeth Virk, Julia ja Valter Treiman, Alice, Alan ja Astra Trei, Renate Müller, Marie Gleser, Isolde Elend, John, Clara ja Herbert Okelman, Alice ja Arthur Zimmerman, Amalie Jago, Fredholm, Alvine ja Floyd Eunpu, Anna Vöhrman, Helmi Tamberg, Alma Roth, August ja Auguste Luck, Hilda Rätsep, Lydia Rei, Siina, Asta ja Heli Toffer, Elizabeth Smith, Ernestine Espenbaum, Adele Väljaots, Elizabeth Nellis, Oscar Põld, Priidu Tammi, Elizabeth Diaz, Hugo Lorents, Richard ja Jennie Mersfeldt, Elise, Henry ja Fred Jussi, Emilee Rosenlill, Lovise ja Meibel Pillmann, Jan Matson, Karl Embek, Rosalie Lehtmets, Triin Mölder, John Timpson, Elizabeth Krepp, Ustav Kann, Aleksander Mühlerberg, Peter Callas, Eduard ja Linda Uttermüller, John Grund, Salme Vink, Oskar Viikholm, Helma Karik, Anna Kongas.

Saabujatele oli Välis-Eesti Ühingu poolt korraldatud uhke vastuvõtt. Ühingu esindajad sõitsid a.-l. „Hansil“ merele „Gripsholmüle vastu.

„Gripsholmil“ tervitas saabujaid soojasõnaliselt V.-E. Ühingu abiesimees Ed. Riisman. Liigutatult lauldi ühiselt laeva orkestri saatel isamaa hüümi. „Hansil“ mängis kogu sõidu ajal Töölismuusika Ühingu orkester hr. Goldschmidt'i juhatusel isamaalikke viise. Kogu vastuvõtt filmiti Eesti Kultuurifilmi poolt. Sadamas tervitas lauluga kaugelt saabunud kaas-

maalasi Isamaaliidu segakoor H. Roosma juhatusel.

Sillale oli kogunenud tuhandeid inimesi ja rahvamurd ootas kannatlikult, kuni viimaks väliseestlased maale saabusid.

Tollirevisjon tolliinspektori E. Espe isiklikul juhtimisel läks ruttu ja ladusalt.

19. juunil jõuab Tallinna veel üks arvukam P.-Ameerika eestlaste ekskursioon Gdynia-Ameerika liini laeval „Batoryl“. Ka selle ekskursiooni võtab Välis-Eesti Ühing pidulikult vastu. Kuuldavasti sõidavad selle laevaga kodumaale järgmised P.-Ameerika eestlased: pr. Julie Matiesen, pr. Alianus, pr. Galpis, hr. ja pr. Hanson, Paul Grepp, prl. Mae Lane, Gustav Lambert, hr. ja pr. Pajoman, pr. M. Saarepera oma lapsega, August Vard, hr. ja pr. Verman, pr. B. Tern, B. Torno, pr. L. Torpel, Richard Köhler, Ehrenfried Veski ja pr. Marie Peil.

Selle kui ka eelmise ekskursiooni hulgas on rohkemgi Välis-Eesti Ühingu liikmeid ja 3. ülemaailmse Välis-Eesti kongressi delegaate P.-Ameerika eesti organisatsioonide poolt.

Fidži saartelt saabus üle Marseille kodumaale juuni algul M. K. Mäesep, kes kavatses edasi sõita P.-Ameerikasse.

Brüsselist saabusid 26. mail Ühingu liikmed Johannes Part ja prl. Alma Pilsas. Mõlemad kavatsesid jäädavalt kodumaale asuda.

Pärsias tuli kodumaale peale kauaaegset eemalviibimist Martin Sopp oma perekonnaga. M. Sopp on teeninud Pärsia raudteehituste juures.

Nõukogude Venest tulid Narva kaudu kodumaale Kaukaasia kolhoosi loomakasvatuse instruktor pr. Klaara Hahn ja Vladivostohist kalaasjanduse instruktor Jüri Pallo oma perekonnaga.

Mai kuu lõpul saabus veel eestlane Paulson Kanadast, kes Eestist lahkus 3-aastase poisina.

Norddeutscher Lloyd Bremen'i laevaga saabusid P.-Ameerikast 9. V. pr. M. Curtis oma õe prl. Hilda Ponsoga. Sama laevaliiniiga tuli Eestisse Kauge-Ida eestlane E. T. Sundblad.

Brasíilia eestlased tulevad.

Välis-Eesti Ühingu poolt möödunud aastal algatatud Brasíilias raskustesse sattunud eestlaste tagasitoomise küsimus on nüüd lõplikult otsustatud. Juuni algul tuli kokku komiteekomisjon, kes koostas lõpliku nimekirja Brasíilia eestlastest, kes esimeses järjekorras saavad kodumaale tagasi pöörduda. Komisjoni koosseisu kuulusid välisministeeriumi, siseministeeriumi, Välis-Eesti Ühingu ja sotsiaalministeeriumi esindajad.

Nimekirja võeti sellekohast soovi avaldanud 118 eestlast:

Elmar Jänn; Leonhard, Agnetta ja Kuno Oja; Anette Bekman; Artur-Johannes, Eliise, Lydia ja Nelly Trei; August, Iriina, Alice, Olga ja Linda Jaanberg; Johannes, Alfred ja Johannes Rotmeister; Kaarel, Emma, Jolanda-Ingriid, Ida-Alice ja Angela-Deize Rammi; Harald, Albert, Reinhard ja Anna Täll; Filip Suurhallik; August, Sinaida, Ülo, Eino ja Kalju Jürisson; Jakob Grauberg; Karl, Anna ja Benita Tiisel; Aleksander Alpius; August ja Meedi Mardik; Johannes, Vladislava ja Vilma Über; Nikolai ja Eugenia Tamme-kan; Adolf Sisask; Edgar, Armilde, Hilda ja Ida Dreiberg; Robert Blockman; Johannes, Marie ja Lydia Lund; Sinaida Reiman; Karl ja Alice Luik; Rudolf ja Olga Kriikberg; Eduard Kaar; Sergei Ting; Martha, Maria ja Hertha Jakobson; Mihkel, Olga-Rosalie ja Lydia Liia; Johannes Toom; Karl, Arnold, Viktor ja Edgar Ingelmann; Arthur, Helmi, Elsa, Vilma ja Anna Treiman; August-Eduard, Armin-Giuseppe ja Oskar Issak; Leontine-Marianne-Emilie Dike, August ja selle poeg August Sutt; Johannes ja Emilie Raud; Johannes-Ferdinand, Maria ja Arnold Graurock; Jenny ja tütar Jenny Ingelmann; Peeter ja Taali Taal; Arnold, Helmi ja Voldemar Fridolin; Voldemar ja Elisabeth Villo; Hugo-Johannes Kalm; Konstantin-Eduard, Regina-Anna, Engol ja Elisabeth Voideman; Valter Satsman; Isaskar, Martha, Fred, Eduard ja Tiin Järmut; Johannes Havam; Gustav Ernesaks; Kustas, Juuli, Elga-Lisette, Selma-Mialda, Orta-Aureli ja Hilja-Koidula Laurson; Katarina-Lisette ja Rodolpho Schmidt; Miina Loorberg; Arnold Müller.

Nimekiri saadeti välisministeeriumi poolt E. V. esindusele Sao Paulos, kuna Ühingu informeeris sellest oma usaldusesindajad Sao Paulos ja Rio de Janeiros. Ka Poola laevaliini esindusele tehti otsus teatavaks.

Arvatavasti kasutab suurem osa tagasisõitjast laeva, mis väljub Santosest 26. juunil ja Riost 27. juunil. Need reisijad saavad Gdyniasse 17. juulil ja Tallinna arvatavasti 18. juulil. Kohapeal võtab neid vastu Välis-Eesti Ühingu, välisministeeriumi esindaja ja a.-s. „Eesti Reisi-büroo“.

Välis-Eesti Ühingu tegevus kongressi tähe all.

Välis-Eesti Ühingu juhatus jagas ametid omavahel 1938. aastaks järgmiselt: esimees — J. Kristelstein, abiesimehed — Ed. Riisman ja V. Kargaja, kirjatoimetaja — Aug. Kimberg, laekur — Ernst Jürgens ning liikmed

— dr. Oskar Kallas, Konrad Mauritz, Jaan Mölder ja Jüri Jaakson. — Ühtlasi valiti kuukirja „Välis-Eesti“ vastutavaks toimetajaks Ernst Jürgens.

Välis-Eesti Ühingu moodunud ning käesoleva kuu tegevus seisib täielikult 3. ülemaailmse Välis-Eesti kongressi ettevalmistustööde tähe all. Ühingu büroo ühes korraldava toimkonnaga töötas välja üksikasjalise kongressi ning ekskursioonide kava. Saabuvate väliseestlaste vastuvõtmisega ja juhtimisega on korraldaval toimkonnal ja bürool rohkesti tööd.

Ühingu on püüdnud eriti kaasa aidata kirjanduse soetamisele Välis-Eesti org-ides, hankides selleks otstarbeks väärtuslikumat kirjandust. Ühtlasi saadeti neile ka kodumaa suuremate kirjastusettevõtete kirjanduskatalooge, kuna nende poolt väljaantavate uudisteoste nimekiri ilmub igas „Välis-Eesti“ numbris. Nüüd on kõikidel väliseestlastel täpne ülevaade kodumaal ilmuvast kirjandusest, mis suureks abiks on nende tellimiste koostamisel.

Nagu nüüd selgunud on, ei jõua biograafiline koguteos „Välis-Eesti tegelased“ triikitehnilistel põhjustel siiski kongressiks valmis ja et teose sisu ei kannataks, on Ühingu sunnitud selle väljalaskmist sügiseks edasi likkama.

*

Surma läbi lahkus 1. juunil Tampres Ühingu ehuagne lüge suurtööstur Rafael Haarla. Kadunu oli Ühingu esimesi liikmeid ja kuigi rahvuselt soomlane — on ta suuresti toetanud eesti rahvuslikke ettevõtteid ja organisatsioone.

Uuteks liikmeteks võeti vastu:

Alve, Aleksander, ärimees, Tallinn.

Curtis, Marta, Kivimäe.

Jalakas, Richard, meremees, Paldiski.

Kukepuu, Georg, tööstur, New York.
Kõiv, Michael, kellasepp, Buenos Aires.

Müller, Rita, New York.

Ploom, Aino, raamatukoguhoidja, Tartu.

Ponzo, Hilda, Kivimäe.

Pähkal, Hella, masinikirjaõpetaja, Tartu.

Reichel, Ksenia, lastekasvataja, New York.

Seeberg, August, maaler, Tallinn.

Torri, Aleksander, majaomanik, Harbin.

Udner, Voldemar, ärimees, Helsingi.

Vardja, Ernst, ärimees, Tartu.

Vax, August, farmer, Seattle, USA.

Raamatuid väliseestlastele.

Rahvuskogu üldkoosoleku juhatus poolt annetati Välis-Eesti Ühinguale edasisaamiseks Välis-Eesti organisatsioonidele 70

koguteost „Põhiseadus ja Rahvuskogu“. Teos, mis on hästi toimetatud, on eriti suure väärtusega Välis-Eesti organisatsioonide raamatukogudele.

Foto Parikase poolt annetati Välis-Eesti koolidele 7 pildirikast koguteost „Eesti“.

Varem on Ühingu poolt V.-E. organisatsioonidele saadetud Riikliku Propaganda Talituse poolt annetatud 28 riideköites koguteost „Eesti Vabadussõda 1918—1920“.

Välis-Eesti organisatsioonid oma tänukirjades avaldavad headmeelt, et kodumaa järjest rohkem on hakanud hoolitsema väliseestlaste kultuuriliste nõuete eest.

Haruldasi annetusi Välis-Eesti muuseumile.

Endiste eesti seltside arhiivid muuseumile.

Välis-Eesti Ühingu Riia Khubi esimees hr. V. Ivask on annetanud Välis-Eesti muuseumile omaaegse Riia Eesti Seltsi „Imanta“ dokumente, raamatud ja muud esemed, kokku 30 eset, mis annavad selle omaaegse aktiivse eesti seltsi tegevusest kujuka ülevaate, jäädvustades tema osa Välis-Eesti arengukäigus.

1905. aasta revolutsiooni ajal ei jäänud ka Riia eestlased külmaverelisteks pealtvaatajateks, vaid võtsid elavalt osa revolutsioonilisest liikumisest.

Kuigi ehk Eesti riikliku iseseisvuse mõtte laiemates rahvahulkades veel kristalliseerunud ei olnud, kandsid seda julgemad juba oma südames ning seepärast on ka lipu pealkirjaks „Elagu rahva vabariik“.

Lipp valmistati 1905. aastal rühma Riia eesti seltskonnategelaste poolt, neist puhkab osa juba maamullas, osa on praegugi Riias ja osa Eestis juhtivatel kohtadel.

Lipp lehvib ka Venemaal, Kostroma linnas, 1917. aastal revolutsiooni aegadel.

Lipp annetati Välis-Eesti muuseumile Riia eesti seltskonnategelase proua Julie Olbergi poolt, kes teda alal on hoidnud vaatamata kõigile raskustele, 1905. a. — 1915. a. isegi korstnas müüritult.

Endine Öhtu-Siberi eestlaste organiseerija August Luiga annetas Välis-Eesti muuseumile ajaloolise väärtusega ülesvõtteid Siberi eesti koloonia tegelastest, eestlaste I kongressist, tolleaegsetest leerilastest jne., mis pärit 1917. aastast.

Jõustikutegelane ning Peterburi Eesti Jõustiku Seltsi asutaja Tõnu Võimula-Viedemann kinkis muuseumile endiste Peterburi eesti spordi seltside arhiivmaterjale ning ülesvõtteid.

*

Seoses kongressiga korraldab Välis-Eesti Ühingu näituse Tallinna tütarlaste kommersügümnaasiumi ruumides 21.—25.

juunini. Näitus töötab kujuneda õige huviküllaseks, kuna väljapanekuid on rohkesti ja ajaloolise väärtusega materjalide kogu on õige suur.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

10. mail suri Harbiinis Kustas Ellermann, 71 a. vana. Kadunu oli pärit Kulamaalt ja elas pikemat aega Kauges-Idas. Ameti poolest oli ta peeninstrumendite mehaanik. K. Ellermann omas Mukdenis ja hiljem Harbiinis kellasepa äri ning teenis viimase ajal Harbiini raudteevalitsuses, kust ta 1930. a. pensioneeriti. K. Ellermannil oli Harbiinis ilus maja.

Kadunu oli Harbiini Eesti Selts asutajaid, kiriku nõukogu liige, ja mitmekordne seltsi juhatusliige ning seltsi raamatukogu väsimata korraldaja.

Viimase teekonnal olid teda saatmas kõik Harbiini eestlased, konsul A. Lõhmusega eesotsas, läti konsul ja Harbiini läti koloonia esindajad.

Leinama jäid abikaasa ja kaks tütar, kellest noorem elab oma perekonnaga Šanghais.

*

30. mail k. a. suri Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi kauaaegne liige Katarina Luisk, kes oli seltsielust asutamisest peale elavalt osa võtnud. Kadunu paigutati maamulda 2. juunil Riias. Leinarongist võttis osa peale arvuka eestlaste pere ka REHA selts oma lipuga ning asetaski pärja hauale.

Maria Lõhmuse mälestusele.

Ta viimane samm on valus emale, isale, vennale, omakseile ja kõigile ta paljudele Riia sõpradele. Ta viimane tahe surra Eesti südamets on näidanud ihe vähiseestlase suurt kodumaa-armastust.

Ei olnud kerge Maria Lõhmuse elutee. Sündinud Riias, 27. mail 1910. aastal käsitöölise perekonnas (vanemad rännanud Lätisse Valgamaalt), pidi kooli ja ülikooli õpingute kõrval töötama usinasti, et võimaldada oma õpingute jätkamist. Lõpetas 1932. a. Riia III keskkooli ja 1936. a. astas Läti ülikooli loomaarstiteaduskonda, ühitas töötades kontoriametnikuna. Oli L. ü. eesti ühõpilasselts „Estia“ liige 1936. aastast ja Välis-Eesti Ühingu liige 1937. aastast, kus oli kõigist armastatud oma väga sõbraliku ja lahke iseloomu pärast.

S. a. 30. apr. Maria Lõhmus lahkus kodust ja umbes nädal hiljem leiti tema ehutu keha Kaarepere jaama (Tartu ja Tapu vahel) lähedal ilusas metsas. Ta oli läinud surma (arvatavasti 1. mail) suures hingevalus, saades teada, et oli haigestu-

nuud raskeimasse inimsoo haigusse — pida-
litõppe. 13. mail maetud Tartu õigeusu
kalmistule.

Puhka rahus, kallid kaasvõitlejad, kodu-
maa mullas!

Kirjanduslikke uudiseid.

Eesti Kirjanduse Seltsi väljaandel on il-
munud:

A. Strindberg: Teenijatüdruku
poeeg. — Ühe hinge arenemislugu
(1849—1872). Tõlkinud rootsi keelest
E. Raudsepp. Autori pildiga. 506 lk.
Hind 5 kr. 50 s., iluköites 6 kr., täiskalim-
gurköites 6 kr. 75 s.

H. Mäelo: Tänapäeva Ameerika.
Vesthisi selle arengust, rahvast, linnadest,
sotsiaaloludest, kodukultuurist ja sotsiaal-
tööst. Käsikirja heaks kiitnud professor
A. Piip. 116 lk. 8. illustr. Hind 1 kr.,
iluköites 1 kr. 50 s.

Vastutava toimetaja vahetus meie ajakirjas.

Tänasest numbrist algades kirjutab
vastutava toimetajana „Välis-Eestile“
alla kauaaegne juhatase liige Ernst
Jürgens, kuna Eduard Riisman
uue trükkiseaduse põhjal Riigivolikogu liik-
mena ei saa olla vastutav toimetaja. Te-
gevtoimetajaks jääb Ed. Riisman endi-
selt edasi.

Kirjavahetusse väliseesti noortega

soovib astuda 13-aastane Võru progüm-
naasiumi 1. klassi õpilane Vello Sermat,
kelle aadress on: Võru, Jüri tän. 3-a.

Kursisedel.

16. juunil 1938.

	Ost.	Müük.
1 Ingl. naelsterl.	Ekkr. 18.11	Ekkr. 18.35
1 U. S. A. dollar	„ 3.63	„ 3.70
100 Prantsuse fr.	„ 10.07	„ 10.37
100 Saksa riigim.	„ 146.60	„ 148.80
100 Soome marka	„ 7.98	„ 8.10
100 Läti latti	„ 71.40	„ 72.50
100 Belgia belgat	„ 61.70	„ 60.70
100 Itaalia liiri	„ 19.10	„ 19.45
1 Austraalia naelst.	„ 13.60	„ —
1 Nõuk. Vene rubla	„ —.85	„ —

Õiendus.

„Välis-Eestis“ nr. 5, lk. 167 on kirjutise
pealkirjas juhtunud eksitav trükkiviga.
On: „Välis-Eesti ühingu juubeli kont-
sert“, kuna muidugi peaks olema: „juu-
beli koosolek“, nagu selgub ka kirju-
tise sisust. Palume seda viga lahkelt va-
bandada ja parandada.

TOIMETUS.

Kõik väliseestlased ja Välis-Eesti Ühingu liikmed

võtavad osa III Ülemaailmse Välis-Eesti kongressi pidulikust avakoosolekust „Estonia“
kontsertsaalis 21. juunil kell 10 e. l.

Külastage Välis-Eesti näitust

Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi ruumes, Pärnu mnt. nr. 13 21. — 25. juunini.
Näitus avatud igapäev kella 09.00 — 8.00.

Oma eluaegset liiget

Rafael Haarla't

mälestab

Välis-Eesti Ühing.

Vastutav toimetaja: Ernst Jürgens, tegevtoimetaja: Eduard Riisman; talitus-
juht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind:
välismail \$ 1.— (Ekkr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aas-
tas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekkr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 449-43.
Tallinnas, 17. juunil 1938.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas 1938.

KIÜ

EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA 19.

TELEFON 425-55.

Toimatab kõiki pangaoperatsioone.
Ostab ja müüb välisraha ja igasugu-
seid kindlaprotsendilisi väärtpabe-
reid.

«Rahvaleht»

toob kõige enam teateid väliseestlastest

ja on muutunud sellefõttu kodumaalt eemalviibi-
vate eestlaste lemmikleheks. Oma elava, värskete ja
huvitava sisu ning pildirohkuse tõttu on «Rahva-
leht» leidnud kõikjal palju sõpru. Tema veergudele ei
pääse ükski rida, mis lugejale midagi ei ütleks. Ka
kodumaa sündmustest ja välismaa uudistest saate
tema kaudu täieliku ülevaate, sest

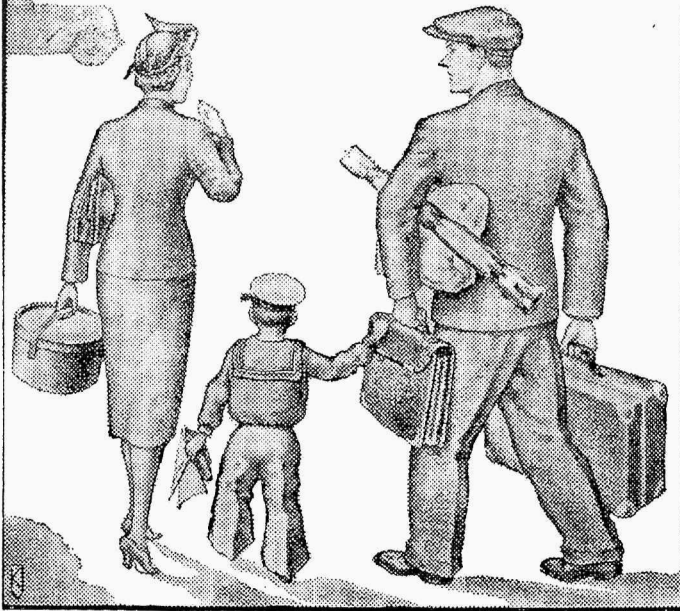
«RAHVALEHT» ilmub nüüd iga päev!

Tellige „Rahvalehte“ ühenduse pidamiseks kodumaaga!

«RAHVALEHT» maksab tellides välismaale kr. 4.— kuus.

Tallinn, Estonia, Pikk 54–58.

AGA!... UNUSTASIME PEASJA!... AJALEHT!
 „OLE MURETA, TELLISIN
 < **UUS EESTI** >
 MAALE ETTE VALMIS.“

OSCAR STUDE

TALLINNAS

Ekspeditsiooni äri.

Inkasso — Kinnitamine —
 Laevaagendid.

Oma puksiirid ja laod
 raudteeühendusega.
 Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche
 Stoomboot Maatschappij,
 Amsterdam, esindaja.

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.
 Tartus, Ülikooli 44,
 Valgas, Maleva 2,
 Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas:
 „Studeos“

Põhja-Ameerika eestlaste
 häälekandja

«MEIE TEE»

ilmub üks kord kuus.

Aastatellimine Eestis kr. 2.—,
 välismaal \$ 1.—.

Toimetus ja talitus:
 310 Venox Ave.
 New York, N. Y., U. S. A.

A-S.

VIENNAID KIMBERG

Traadi- ja naelatehased — Tallinn.

Meie valmistame:

NAELU – lati-, katuse-, papi- pleki-, vormi-,
side-, sadulsepa-, saapa- jne.

**Kabjanaelu,
Okastraadi obasusi.**

TRAATI – haljast-, põletatud-, tsingitud-, va-
setud-, lakeeritud, vedru-, telegraafi-, klaasi-
mise- jne.

**Okastraati,
Hobuseraudu,**

NEEDE – rauast, vasest, alumiiniumist.
Rauavitriooli.

Kontor: Nunne 16,
Telefon nr. 448-17.

Tehased: Katusepapi 35.
Telefon nr. 304-34.

KÕIGE LÄHEDAM SÜDAMELE — SÜNNIMAA
LUGEGE

PÄEVALEHTE,

OLETE ALATI KODUMAA SÜNDMUSTES TEADLIK

VIIBIDES KODUMAAL – KÜLASTAGE KINDLASTI

PÄEVALEHE RAAMATUKAUPLUSI

TALLINNAS, PÄRNU MNT. 10. PIKK TÄN. 2

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

KÕIKI EESTIKEELSEID RAAMATUID, MAAKAARTE, LINNA-
PLAANE, VAATEKAARTE j.n.e. KÕIGI EESTIS ILMUVATE
AJAKIRJADE PEALE TELLIMISTE VASTUVÕTMINE.

LASTE RÕÕM

ON AINULAADNE EESTIS ILMUV LASTE AJAKIRI.

TALLINNA EESTI KIRJASTUSE ÜHISUS

TALLINN — EESTI, PIKK TÄN. 2. OMA TEL. KESKJ. 428-83

UUDIS!

EESTI KUMMITOOSTUS
PÕHJALA

S. Sudekingad

Laulud nüüd kõlavad...

sütitades ja juhtides ühistööle. Rahva koostöö viljana rikastavad elu.

Kosutaval toidulaual
ETK jahu, kohv ja veinid.

Naudinguks suitsetajaile
Ahto, Turist, Idamaa Kula, paberossitubakad Kotkas, ETK nr. 1, Hellas.

Ehitus- ja põllutöödeks
ETK naelad, ehitustarbed, ETK värvid, ETK põllutööriistad, õlid jt.

Iluraviks ja matkaks
ETK pesu-, kümbu- ja tualettsebid, Orto kõlniveed, puder, kreem, ETK kohvid, jalgrattad jt.

ETK tooted on väärilised tõusvale rahvale.